

Naturvidenskabsfestivalen 2021

Helt vildt på Bornholm

Uge 39 - mandag d. 27. september til fredag d. 1. oktober 2021

Kære naturfagskolleger

Temaet for uge 39 er i år **Helt vildt – på Bornholm.**

Bornholm har tilmeldt sig vild kommune, og det handler især om forøge biodiversiteten på kommunale som private arealer. Så det er nu, vi alle har mulighed for at fokusere på vores fælles fremtid gennem praktisk naturarbejde, workshops, undersøgelser, debatter, overordnede diskussioner, etikken og innovationen om vores natur.

Temaet underbygger desuden arbejdet med at forankre grøn dannelse i skolerne, så børn og unge opnår bevidsthed om, hvordan de hver især er med til at påvirke naturen, klimaet og bæredygtige fællesskaber. I kan evt. orientere jer i "Kortlægning og statusrapporten" – grøn dannelse – Bright Green Island i børnehøjde.

<https://www.skoletjenesten.dk/groen-dannelse-bright-green-island-i-boernehoejde1>

Så I år handler det om:

1. Naturen, økosystemer og biodiversiteten skal på rette vej! Hvad kan vi selv gøre, hvorfor er det så svært at finde den perfekte balance, og hvilke grønne løsninger kunne være svaret på vores miljømæssige udfordringer?
2. Lever vi i menneskets tidsalder? Hvad er forskellen mellem kultur, natur og vild natur? Der er ikke meget natur på jorden, hvor mennesket ikke har direkte eller indirekte påvirkning. Vi skal derfor blive klogere på menneskets rolle og menneskets natursyn gennem tiden.
3. Vores verden er vild og ufatteligt kompleks, men vi har heldigvis meget viden til at gøre os klogere på naturgrundlaget, økosystemer, biotoper mv. Hvordan kan vi blive klogere og få en dybere viden, som kan danne afsæt for videre undersøgelser og/eller arbejdet?
4. Og ikke mindst tag helt ud i naturen, og undersøg både vild og 'tæmnet' natur. Læg bøger og skærmen væk - Vi skal helt ud i naturen, hvor vi kan blive klogere på naturen gennem oplevelser, som giver rum til videre undring, nysgerrighed og viden på egen krop.

Derfor har koordinatoren for Skoletjenesten Bornholm i samarbejde med en gruppe lærere og institutioner samlet en lang række organisationer, formidlingsinstitutioner og erhverv for at koordinere den bornholmske vilde indsats på skolerne. Og i år er det bornholmske udbud blevet til omkring 120 aktiviteter undervisningstilbud, som støtter op om jeres naturfaglige undervisningsforløb, der ofte rækker langt ud over Uge 39's tema.

Alle oplæg i uge 39 er gratis, fordi arrangementerne støttes gennem SKOLETJENESTEN | BORNHOLM og **astra***

Tilbuddene i hæftet er opdelt i ugens dage og i følgende farver:

Grøn for indskoling

Rød for mellemtrin

Blå for udskoling

Det er dog muligt, når I booker, i samarbejde med udbyder, at tilpasse tilbuddene mere nøjagtigt til elevernes alder og niveau.

Tilbuddene bookes "efter mølle"- princippet. I ringer eller skriver en mail og bestiller direkte hos arrangøren, som glæder sig meget til at byde jer velkommen og indgå i netop jeres undervisningsforløb.

Bemærk

Gem kataloget for det er også en form for "markedsføring" af, hvad vi kan på Bornholm. Vi kan nemlig meget. Så I kan altid forsøge efterfølgende, at ringe til arrangøren og høre om det er muligt at bestille et oplæg. Tilbuddene kan koste en vis pris efter uge 39.

Det er en god idé, at gå ind på Astras hjemmeside <https://naturvidenskabsfestival.dk/uvmaterialer> for at hente supplerende undervisningsmaterialer.

Husk

At vi stadig passer på hinaden og følger Sundhedsstyrelsens regler for besøg, ekskursioner og særlige krav til undervisningen i forbindelse med den forhåbentlig aftagende COVID-19.

På vegne af arrangørgruppen

Ulla Didriksen, ulla.didriksen@brk.dk, tlf: 2033 5923

15. juni 2021

Mandag d. 27. september 2021

Undervis selv dine indskolingselever i den vilde natur

Benyt dig af Krible Krable inspirationsmaterialer til indskoling: <https://kriblekrable.dk/materialer>. Vi anbefaler det nye materiale om **Forskellighed** og **Mikroforsker**

Gå på vild opdagelse i naturen - lån en Krible Krable kasse

Arrangør: NaturBornholm

Du kan låne "Krible Krable Kassen" på NaturBornholm, Grønningen 30, 3720 Aakirkeby.

Kassen kan kun lånes 1 dag i uge 39. Kassen kan hentes dagen før, mellem kl. 15 og 16 og skal afleveres næste dag senest kl. 15.

Pris: Gratis

Kontakt: Rene Larsen Vilsholm, rene.vilsholm@naturbornholm.dk

Go Wild - benyt Økobasen ved Snorrebakken

Benyt det grønne klasselokale, der bringer det sanselige, det kropslige og oplevelserne ind i undervisningen. Hytten indeholder et materialedepot med udstyr til naturfaglige undersøgelser på land og i vand, der er borde og bænke og et bålsted udenfor. Området lægger op til udeskoleundervisning.

Niveau og Fag: Indskoling – natur & teknologi

Pris: Altid gratis

Yderligere information og booking: Økobasen bookes gennem Conventus. Hvis I ikke allerede har en nøgle, så kan der hentes en hos Ulla Didriksen, tlf: 2033 5923, ulla.didriksen@brk.dk Nøglen kan I efterfølgende beholde og passe på den ☺ ☺, så I fremover kan benytte Økobasen på eget initiativ.

Det vilde liv med jægeren

Arrangør: Naturformidler Tonni Koefoed Larsen

I skoven, gerne nær jeres skole, møder I jægeren Tonni. Han vil føre jer gennem et "Nak og Æd" forløb, hvor I over bål får smagsprøver på det vilde kød. I vil høre spændende historier om jagten, se hvad jægerens jagttaske indeholder af vilde ting, og opleve jagthundens træning og arbejde. Og så blæser Tonni vildt i jagthornet og til sidst kan I prøve, hvor vildt svært det er at skyde med bue og pil.

Niveau og fag: Indskoling – natur & teknologi

Mødested: Aftales ved bookingen

Antal elever: Max. 25

Varighed: 2-3 timer

Mødetid: Helst formiddag

Pris: Gratis

Yderligere information og booking: Tlf: 3013 6289 - eller gå ind på hjemmeside www.naturskolenbornholm.dk og benyt bookingfaciliteten.

Mandag d. 27. september 2021

Vilde dyr i skoven

Arrangør: NaturBornholm

Vi tager ud i bisonskoven på jagt efter Europas største pattedyr. Vi ser spor efter deres færden og ser hvad bisonlorten gemte. Naturvejlederen fortæller om dyrets robuste bygning, dens foretrukne føde og tilpasning til levested. Vi snakker om bisonflokkene i Almindingen, og om dyrenes rolle, som en del af skovens natur. Vi ser også på naturens sammenhænge i bisonskoven. Til sidst leger vi bisonlege og eleverne får et bisondiplom med bisonstempel.

Niveau og fag: Indskoling – natur & teknologi

Mødested: P-plads midt i bisonskoven på Chr. X. vej, 3720 Aakirkeby

Antal elever: Max. 28

Varighed: 2 lektioner

Mødetid: Aftales ved bookingen

Pris: Gratis

Yderlige informationer og booking: René Larsen Vilsholm, Rene.Vilsholm@naturbornholm.dk

Vildt forskellige dyr

Arrangør: NaturBornholm

Vi kigger på flere de forskellige levende dyr, vi snakker om hvorfor dyrene ser så forskellige ud, hvilken gruppe de tilhører, hvad de spiser og hvor de lever. Er der en grund til at der er så mange forskellige dyr?

Niveau og fag: Indskoling – natur & teknologi

Mødested: På NaturBornholm

Antal elever: Max. 28

Varighed: 2 lektioner

Mødetid: Kl. 8.30-10.00

Pris: Gratis

Yderlige informationer og booking: René Larsen Vilsholm, Rene.Vilsholm@naturbornholm.dk

Vildt forskellige dyr

Arrangør: NaturBornholm

Vi kigger på flere de forskellige levende dyr, vi snakker om hvorfor dyrene ser så forskellige ud, hvilken gruppe de tilhører, hvad de spiser og hvor de lever. Er der en grund til at der er så mange forskellige dyr?

Niveau og fag: Indskoling – natur & teknologi

Mødested: På NaturBornholm

Antal elever: max. 28

Varighed: 2 lektioner

Mødetid: Kl. 10.30-12.00

Pris: Gratis

Yderlige informationer og booking: René Larsen Vilsholm, Rene.Vilsholm@naturbornholm.dk

Mandag d. 27. september 2021

Vild med vilje

Arrangør: NaturBornholm

Hvad går "Vild Med Vilje" - konceptet går ud på? og hvordan kan vi lære af konceptet så jeres udeareal bliver mere mangfoldigt. Vi skal ud at se, hvad der gemmer sig af dyr og planter på jeres område, og snakke om hvad der kunne gøres bedre så området bliver mere vildt. Hvordan er det nu med samspillet mellem insekter, bestøvning, træer og frugter?

Niveau og fag: Melletrin – natur & teknologi

Mødested: På jeres skole

Antal elever: Max. 28

Varighed: 2 lektioner

Mødetid: Kl. 8.30 – 10.00

Pris: Gratis

Yderlige informationer og booking: René Larsen Vilsholm, Rene.Vilsholm@naturbornholm.dk

Vild med vilje

Arrangør: NaturBornholm

Hvad går "Vild Med Vilje" - konceptet går ud på? og hvordan kan vi lære af konceptet så jeres udeareal bliver mere mangfoldigt. Vi skal ud at se, hvad der gemmer sig af dyr og planter på jeres område, og snakke om hvad der kunne gøres bedre så området bliver mere vildt. Hvordan er det nu med samspillet mellem insekter, bestøvning, træer og frugter?

Niveau og fag: Melletrin – natur & teknologi

Mødested: På jeres skole

Antal elever: Max. 28

Varighed: 2 lektioner

Mødetid: Kl. 11.00 – 12.30

Pris: Gratis

Yderlige informationer og booking: René Larsen Vilsholm, Rene.Vilsholm@naturbornholm.dk

Vildt forbrug

Arrangør: NaturBornholm

En workshop på NaturBornholm's laboratoriet, som giver stor forståelse for problematikken af madspild. Vi snakker om klimaændringer og laver et forsøg, der viser CO₂'s indvirken på klimaet. Med udgangspunkt i Verdensmål 12 lærer eleverne om bæredygtighed og om CO₂ omkostninger for almindelige dagligvarer. Eleverne bliver bedt om at komme med nogle bud på, hvordan vi kan spise mere klimavenligt. Vi laver også en lille konkurrence "Insekthjul" om, hvem er mest CO₂ modig.

Niveau og fag: Melletrin – natur & teknologi

Mødested: NaturBornholm

Antal elever: Max. 28

Varighed: 2 lektioner

Mødetid: Kl. 8.30 – 10.00

Pris: Gratis

Yderlige informationer og booking: René Larsen Vilsholm, Rene.Vilsholm@naturbornholm.dk

Mandag d. 27. september 2021

Ålens vilde hemmeligheder og sexliv...

Oplægsholder: Åleforsker og Biolog Sune Riis Sørensen

Ålen har et helt særligt liv – et liv helt uden lige. I Danmark lever og vokser ålen, men den yngler ikke før den har taget turen halvvejs rundt om jorden til Sargassohavets mørke dyb... Men hvem fandt egentlig ud af alle disse vilde detaljer om ålen? Dette kommer I til at høre mere om, og I kommer til at høre om det fascinerende dyr ålen er, og om hvorfor ålen altid har været omgærdet af mystik. Engang fandtes den i selv de mindste vandhuller og dammen, og ålen har været én af de allermest eftertragtede fisk at spise. Ålen er i dag en truet art, og der forskes intenst i mange aspekter af ålens liv, især med det formål at kunne redde ålen og at opdrætte dem, så vi fortsat kan spise ål i fremtiden. Hvorfor er ålen så svær at redde og hvorfor har den stadig et vildt hemmeligt liv, som vi ikke kender til?.

Niveau: Melletrin og **udskoling**, natur & teknologi, biologi

Sted: På jeres skole

Antal elever: Gerne en årgang eller 2 klasser

Varighed: Ca. 1½-2 timer

Mødetid: Aftal tid, når I booker

Pris: Gratis

Yderligere information og booking: Ulla Didriksen, ulla.didriksen@brk.dk, tlf: 2033 5923

Vildt forbrug

Arrangør: NaturBornholm

En workshop på NaturBornholm's laboratoriet, som giver stor forståelse for problematikken af madspild. Vi snakker om klimaændringer og laver et forsøg, der viser CO₂'s indvirken på klimaet. Med udgangspunkt i Verdensmål 12 lærer eleverne om bæredygtighed og om CO₂ omkostninger for almindelige dagligvarer. Eleverne bliver bedt om at komme med nogle bud på, hvordan vi kan spise mere klimavenligt. Vi laver også en lille konkurrence "Insekthjul" om, hvem er mest CO₂ modig.

Niveau og fag: Melletrin – natur & teknologi

Mødested: NaturBornholm

Antal elever: Max. 28

Varighed: 2 lektioner

Mødetid: Kl. 10.30 – 12.00

Pris: Gratis

Yderlige informationer og booking: René Larsen Vilsholm, Rene.Vilsholm@naturbornholm.dk

Historiens vilde vingesus

Arrangør: Bornholms Rovfugleshow

Sammen med dyrepasserer ser I på fuglenes foder og lærer om dyrenes anatomi og udvikling. I skal selv finde ud af, hvordan sådan en krop fungerer og hvad organerne bruges til. Dernæst skal foderet bruges til at fodre rovfuglene, som I skal se flyve. I skal også hilse på krybdyrene, og sidst men ikke mindst finde ud af forskelle og ligheder på de mange dyrearter I har mødt.

Niveau og fag: Melletrin - natur & teknologi, anatomi, evolution

Mødested: Rovfugleshow, Lundsgårdsvej 4, 3700 Rønne

Antal elever: Max. en årgang

Varighed: 2 timer

Mødetid: Formiddag - aftales ved booking

Pris: Gratis

Yderligere information og booking: Skriv til info@bornholmsrovfugleshow.dk eller ring tlf: 9679 3037

Mandag d. 27. september 2021

Vilde Christiansø – Danmarks østligste naturpark

Arrangør: Naturvejleder Louise Pescettini med støtte fra Peter Stange Jensen, Christiansøfarten.

Ertholmene er Danmarks østligste Naturpark. Her lander tusinde af fugle på træk. Øerne har deres helt unikke natur med paddesøer, sæler og særligt planteliv.

Som noget helt særligt, skal I møde og hjælpe 2 specialister indenfor ringmærkning af fugle. Hvilken betydning har det på vores viden om fugles træk fra syd til nord, forår og efterår? Hvilke fugle er det der besøger Christiansø og hvor længe bliver de?

Eleverne er aktivt deltagende, og vi vil i løbet af dagen lave øvelser og stille opgaver. Husk gerne kikkerter.

Niveau og Fag: 5. - 7.klasse – natur & teknologi og **biologi**

Mødested: Gudhjem havn med afgang kl. 10 og ankomst kl. 10.55 til Christians Ø. Hjemturen starter kl. 14.00 fra Christians Ø med hjemkomst kl. 14.55 på Gudhjem havn

Antal elever: Max. 25

Varighed: 3 timer

Mødetid: Senest Kl. 9.45 på Gudhjem havn

Pris: Både undervisning og turen til Chr. Ø er gratis

Yderligere information og booking: Louise Pescettini, tlf: 2232 2551, naturvejleder@christiansoe.dk

Plastikkens vilde historie på godt og på ondt

Arrangør: BOFA

På BOFA ser eleverne nærmere på plastikkens historie - dens fortræffeligheder og forfærdeligheder. Hvorfor er det så godt, at vi bruger plastik hele tiden, og hvad er ulemperne? Vi sorterer plastiktyper og kigger på opbygningen af dem på molekylært plan. Vi ser på problemer og løsninger i lyset af cirkulær økonomi, herunder på plastikkens genanvendelse.

Niveau og fag: Melletrin – natur & teknologi og **Udskoling – biologi, kemi og samfund**

Mødested: BOFAs affaldstårn, Almegårdsvej 8, 3700 Rønne

Antal elever: Max. 28

Varighed: Ca. 2 -2½ timer

Mødetid: Formiddag og aftales ved booking

Pris: Gratis

Yderligere information og booking: Mail@bofa.dk, tlf: 5692 5500

Bliv Naturligvis – og gerne lidt vild

Arrangør: Danmarks Jægerforbund og Danmarks Sportsfisker Forbund

Naturformidling i børnehøjde. Mulighederne er mange og kun fantasien sætter grænser for, hvad et undervisningsforløb i naturen kan indeholde. Vi aftaler sammen om det skal omhandle en fisketur, spotte dyr i skoven, gode fortællinger om jagt og fiskeri, mad over bål eller ideer som I måtte have.

Niveau og Fag: Melletrin – natur & teknologi

Mødested: Aftales ved bookingen

Antal elever: En klasse

Varighed: 2-3 timer

Mødetid: Efter frokost/tidlig eftermiddag

Pris: Gratis

Yderligere information og booking: Thomas Anker, thomas-anker@hotmail.com

Mandag d. 27. september 2021

Vild mad

Arrangør: Gaarden i Melsted

Vi går en tur i naturen omkring Gaarden sammen med Thomas Guldbæk. Vi sanker til et måltid, som vi tilbereder over bålet.

Niveau og fag: 5.- 6. klasser samt 7. – 9. klasser – natur & teknologi, madkundskab og biologi

Mødested: Gaarden, Melstedvej 25, Gudhjem

Antal elever: Max. 30

Varighed: 3 timer

Mødetid: Ca. Kl. 9-12

Pris: Gratis

Yderligere information og booking: forvalter@gaarden.nu

Det magiske Bornholm – de underjordiske viser vej til skatten

Arrangør: Bornholms Middelaldercenter

I en verden der er vild og farlig har man brug for nogle beskyttere, og det havde middelalderens bornholmere gennem de underjordiske. Men man skulle stille sig godt med dem og behandle dem pænt. I løbet af turen afprøver eleverne selv nogle af de gamle magiske ritualer, der skulle beskytte bornholmerne i hverdagen og mod naturens luner. Men klassen hopper også ind i rollen som underjordiske. Sidst i forløbet vil børnene som forskere og journalister undersøge, hvad fortællingerne om de underjordiske kan give os af vigtig vild viden om fortiden.

Niveau og fag: Melletrin – historie og naturhistorie

Mødested: Ved indgangen til Bornholms Middelaldercenter, Stangevej 1, Østerlars 3760 Gudhjem

Antal elever: Max. 30

Varighed: 2 timer og I kan blive efterfølgende

Mødetid: Vi aftaler når I booker

Pris: Gratis

Yderligere information og booking: Mette Hansen, mette@bornholmsmiddelaldercenter.dk 5649 8319

Eleverne må gerne medbringe mobiler/tablet til optagelser af små journalistiske indslag, som kan benyttes senere hjemme på skolen

Historiens vilde vingesus

Arrangør: Bornholms Rovfugleshow

Sammen med dyrepasserer ser I på fuglenes foder og lærer om dyrenes anatomi og udvikling. I skal selv finde ud af, hvordan sådan en krop fungerer og hvad organerne bruges til. Dernæst skal foderet bruges til at fodre rovfuglene, som I skal se flyve. I skal også hilse på krybdyrene, og sidst men ikke mindst finde ud af forskelle og ligheder på de mange dyrearter I har mødt.

Niveau og fag: Udskoling - biologi, anatomi, evolution

Mødested: Rovfugleshow, Lundsgårdsvej 4, 3700 Rønne

Antal elever: Max. en årgang

Varighed: 2 timer

Mødetid: Omkring frokost - aftales ved booking

Pris: Gratis

Yderligere information og booking: Skriv til info@bornholmsrovfugleshow.dk eller ring tlf: 9679 3037

Mandag d. 27. september 2021

Vildt mange arter

Arrangør: NaturBornholm

Den europæiske bison er Europas største landlevende planteæder. Eleverne registrerer tydelige spor efter bisonflokkens aktiviteter og vi snakker om de store dyrs vigtige rolle i naturen som "naturentreprenører". Eleverne skal sammenligne biodiversiteten forskellige steder i skoven. Eleverne bliver bedt om at komme med nogle bud på, hvordan skoven vil se ud i år 2050, med og uden bison.

Niveau og fag: 6. klasse og Udskoling – natur & teknologi og biologi

Mødested: P-plads midt i bisonskoven på Chr. X. vej, 3720 Aakirkeby

Antal elever: Max. 28

Varighed: 2 lektioner

Mødetid: Kl. 10.30-12.00

Pris: Gratis

Yderligere informationer og booking: René Larsen Vilsholm, Rene.Vilsholm@naturbornholm.dk

Bioblitz i Østersøen

Arrangør: ivandet, Tejn

Klassen vil i samarbejde med ivandet og særligt indbudte eksperter undersøge livet i Østersøen. Vi bliver sammen klogere på hvilke arter, der egentligt lever i verdens største brakhav omkring Bornholm.

Workshoppen lægger op til at diskutere biodiversiteten i Østersøen.

Niveau og Fag: Udskoling - biologi

Mødested: Tejn Havn

Antal elever: Max. 28

Varighed: Ca. 2 timer

Mødetid: Aftales ved bookingen, gerne tidlig formiddag

Pris: Gratis

Yderligere information og booking: Marie Helene Birk, miller@ivandet.dk, tlf: 5150 0161

Bioblitz i Østersøen

Arrangør: ivandet, Tejn

Klassen vil i samarbejde med ivandet og særligt indbudte eksperter undersøge livet i Østersøen. Vi bliver sammen klogere på hvilke arter, der egentligt lever i verdens største brakhav omkring Bornholm.

Workshoppen lægger op til at diskutere biodiversiteten i Østersøen.

Niveau og Fag: Udskoling - biologi

Mødested: Tejn Havn

Antal elever: Max. 28

Varighed: Ca. 2 timer

Mødetid: Aftales ved bookingen, gerne omkring frokost

Pris: Gratis

Yderligere information og booking: Marie Helene Birk, miller@ivandet.dk, tlf: 5150 0161

Mandag d. 27. september 2021

På tur i Døndalen

Arrangør: Ole Holm Pedersen, skovfoged i BRK

Døndalen dækker et areal på 37 ha., hvoraf ca. 1/3 er udlagt som urørt skov. Det sikrer et rigt dyreliv samt planteflora og en høj biodiversitet. Døndalen blev i 1975 fredet, og er i dag ejet af Danmarks Naturfond.

På turen ind i den store vilde sprækkedal ser vi på urørt skov, på sjældne træer, vandløb og invasive arter. Måske slutter vi af med en lille konkurrence om at finde flest arter

Niveau og Fag: Udskoling – biologi

Mødested: Døndalens P-plads (Bus 1 og 2 kører forbi Døndalen)

Antal elever: Max. 28

Varighed: Ca. 2 timer

Mødetid: Aftales

Pris: Gratis

Yderligere information og booking: Ole.Holm.Pedersen@brk.dk, tlf: 5692 2056

Det er vildt at smage på rent vand - besøg et vandværk

Arrangør: Bornholms Energi & Forsyning

Vandværker på Bornholm leverer drikkevand af en god kvalitet, og der føres løbende kontrol med vandkvaliteten.

Bornholms Energi & Forsyning er ikke ene om at sørge for rent vand, men i samarbejde med flere, private vandværker får bornholmerne døgnet rundt rigeligt med rent vand i vandhanen, i bruseren, i vandslangen, i fabrikshallen osv. Kom med på en rundtur på jeres lokale vandværk og mød fagfolk, der lægger op til en dialogbaseret rundvisning. Jo flere spørgsmål eleverne har til rent drikkevand desto bedre bliver snakken.

Fag: Udskoling – biologi, fysik og kemi

Mødested: Efter aftale - vælg det vandværk der ligger nærmest jeres skole

Varighed og mødetid: Ca. 1½ time og efter aftale

Pris: Gratis

Antal elever: Op til 15 elever kræves min. 1 lærer – mellem 15 og max. 28 elever kræves der 2 lærere

Yderligere information og booking: Bookes senest 14 dage før besøg. Per Hald, ph@beof.dk tlf: 6026 2427

*natur videnskabs festival

Tirsdag d. 28. september 2021

Undervis selv dine indskolingselever i den vilde natur

Benyt dig af Krible Krable inspirationsmaterialer til indskoling: <https://kriblekrable.dk/materialer>. Vi anbefaler det nye materiale om **Forskellighed** og **Mikroforsker**

Gå på vild opdagelse i naturen - lån en Krible Krable kasse

Arrangør: NaturBornholm

Du kan låne "Krible Krable Kassen" på NaturBornholm, Grønningen 30, 3720 Aakirkeby.

Kassen kan kun lånes 1 dag i uge 39. Kassen kan hentes dagen før, mellem kl. 15 og 16 og skal afleveres næste dag senest kl. 15.

Pris: Gratis

Kontakt: Rene Larsen Vilsholm, rene.vilsholm@naturbornholm.dk

Go Wild - benyt Økobasen ved Snorrebakken

Benyt det grønne klasselokale, der bringer det sanselige, det kropslige og oplevelserne ind i undervisningen. Hytten indeholder et materialedepot med udstyr til naturfaglige undersøgelser på land og i vand, der er borde og bænke og et bålsted udenfor. Området lægger op til udeskoleundervisning.

Niveau og Fag: Indskoling – natur & teknologi

Pris: Altid gratis

Yderligere information og booking: Økobasen bookes gennem Conventus. Hvis I ikke allerede har en nøgle, så kan der hentes en hos Ulla Didriksen, tlf: 2033 5923, ulla.didriksen@brk.dk Nøglen kan I efterfølgende beholde og passe på den ☺ ☺, så I fremover kan benytte Økobasen på eget initiativ.

Det vilde liv med jægeren

Arrangør: Naturformidler Tonni Koefoed Larsen

I skoven, gerne nær jeres skole, møder I jægeren Tonni. Han vil føre jer gennem et "Nak og Æd" forløb, hvor I over bål får smagsprøver på det vilde kød. I vil høre spændende historier om jagten, se hvad jægerens jagttaske indeholder af vilde ting, og opleve jagthundens træning og arbejde. Og så blæser Tonni vildt i jagthornet og til sidst kan I prøve, hvor vildt svært det er at skyde med bue og pil.

Niveau og fag: Indskoling – natur & teknologi

Mødested: Aftales ved bookingen

Antal elever: Max. 25

Varighed: 2-3 timer

Mødetid: Helst formiddag

Pris: Gratis

Yderligere information og booking: Tlf: 3013 6289 - eller gå ind på hjemmeside www.naturskolenbornholm.dk og benyt bookingfaciliteten.

Tirsdag d. 28. september 2021

Vilde dyr i skoven

Arrangør: NaturBornholm

Vi tager ud i bisonskoven på jagt efter Europas største pattedyr. Vi ser spor efter deres færden og ser hvad bisonlorten gemte. Naturvejlederen fortæller om dyrets robuste bygning, dens foretrukne føde og tilpasning til levested. Vi snakker om bisonflokkene i Almindingen, og om dyrenes rolle, som en del af skovens natur. Vi ser også på naturens sammenhænge i bisonskoven. Til sidst leger vi bisonlege og eleverne får et bisondiplom med bisonstempel.

Niveau og fag: Indskoling – natur & teknologi

Mødested: P-plads midt i bisonskoven på Chr. X. vej, 3720 Aakirkeby

Antal elever: Max. 28

Varighed: 2 lektioner

Mødetid: Aftales ved bookingen

Pris: Gratis

Yderlige informationer og booking: René Larsen Vilsholm, Rene.Vilsholm@naturbornholm.dk

Vildt forskellige dyr

Arrangør: NaturBornholm

Vi kigger på flere de forskellige levende dyr, vi snakker om hvorfor dyrene ser så forskellige ud, hvilken gruppe de tilhører, hvad de spiser og hvor de lever. Er der en grund til at der er så mange forskellige dyr?

Niveau og fag: Indskoling – natur & teknologi

Mødested: På NaturBornholm

Antal elever: Max. 28

Varighed: 2 lektioner

Mødetid: Kl. 8.30-10.00

Pris: Gratis

Yderlige informationer og booking: René Larsen Vilsholm, Rene.Vilsholm@naturbornholm.dk

Vildt forskellige dyr

Arrangør: NaturBornholm

Vi kigger på flere de forskellige levende dyr, vi snakker om hvorfor dyrene ser så forskellige ud, hvilken gruppe de tilhører, hvad de spiser og hvor de lever. Er der en grund til at der er så mange forskellige dyr?

Niveau og fag: Indskoling – natur & teknologi

Mødested: På NaturBornholm

Antal elever: Max. 28

Varighed: 2 lektioner

Mødetid: Kl. 12.30-10.00

Pris: Gratis

Yderlige informationer og booking: René Larsen Vilsholm, Rene.Vilsholm@naturbornholm.dk

Tirsdag d. 28. september 2021

Vild med vilje

Arrangør: NaturBornholm

Hvad går "Vild Med Vilje" - konceptet går ud på? og hvordan kan vi lære af konceptet så jeres udeareal bliver mere mangfoldigt. Vi skal ud at se, hvad der gemmer sig af dyr og planter på jeres område, og snakke om hvad der kunne gøres bedre så området bliver mere vildt. Hvordan er det nu med samspillet mellem insekter, bestøvning, træer og frugter?.

Niveau og fag: Melletrin – natur & teknologi

Mødested: På jeres skole

Antal elever: Max. 28

Varighed: 2 lektioner

Mødetid: Kl. 8.30 – 10.00

Pris: Gratis

Yderlige informationer og booking: René Larsen Vilsholm, Rene.Vilsholm@naturbornholm.dk

Vild med vilje

Arrangør: NaturBornholm

Hvad går "Vild Med Vilje" - konceptet går ud på? og hvordan kan vi lære af konceptet så jeres udeareal bliver mere mangfoldigt. Vi skal ud at se, hvad der gemmer sig af dyr og planter på jeres område, og snakke om hvad der kunne gøres bedre så området bliver mere vildt. Hvordan er det nu med samspillet mellem insekter, bestøvning, træer og frugter?

Niveau og fag: Melletrin – natur & teknologi

Mødested: På jeres skole

Antal elever: Max. 28

Varighed: 2 lektioner

Mødetid: Kl. 11.00 – 12.30

Pris: Gratis

Yderlige informationer og booking: René Larsen Vilsholm, Rene.Vilsholm@naturbornholm.dk

Vilde Christiansø – Danmarks østligste naturpark

Arrangør: Naturvejleder Louise Pescettini med støtte fra Peter Stange Jensen, Christiansøfarten.

Ertholmene er Danmarks østligste Naturpark. Her lander tusinde af fugle på træk. Øerne har deres helt unikke natur med paddesøer, sæler og særligt planteliv.

Som noget helt særligt, skal I møde og hjælpe 2 specialister indenfor ringmærkning af fugle. Hvilken betydning har det på vores viden om fugles træk fra syd til nord, forår og efterår? Hvilke fugle er det der besøger Christiansø og hvor længe bliver de?

Eleverne er aktivt deltagende, og vi vil i løbet af dagen lave øvelser og stille opgaver. Husk gerne kikkerter.

Niveau og Fag: 5. - 7.klasse – natur & teknologi og biologi

Mødested: Gudhjem havn med afgang kl. 10 og ankomst kl. 10.55 til Christians Ø. Hjemturen starter kl. 14.00 fra Christians Ø med hjemkomst kl. 14.55 på Gudhjem havn

Antal elever: Max. 25

Varighed: 3 timer

Mødetid: Senest Kl. 9.45 på Gudhjem havn

Pris: Både undervisning og turen til Chr. Ø er gratis

Yderligere information og booking: Louise Pescettini, tlf: 2232 2551 naturvejleder@christiansoe.dk

Tirsdag d. 28. september 2021

Historiens vilde vingesus

Arrangør: Bornholms Rovfugleshow

Sammen med dyrepasserer ser I på fuglenes foder og lærer om dyrenes anatomi og udvikling. I skal selv finde ud af, hvordan sådan en krop fungerer og hvad organerne bruges til. Dernæst skal foderet bruges til at fodre rovfuglene, som I skal se flyve. I skal også hilse på krybdyrene, og sidst men ikke mindst finde ud af forskelle og ligheder på de mange dyrearter I har mødt.

Niveau og fag: Melletrin - natur & teknologi, anatomi, evolution

Mødested: Rovfugleshow, Lundsgårdsvej 4, 3700 Rønne

Antal elever: Max. en årgang bemærk dog at antal elever styres af Corona restriktioner

Varighed: 2 timer

Mødetid: Formiddag - aftales ved booking

Pris: Gratis

Yderligere information og booking: Skriv til info@bornholmsrovfugleshow.dk eller ring tlf: 9679 3037

Vildt forbrug

Arrangør: NaturBornholm

En workshop på NaturBornholm's laboratorium, som giver stor forståelse for problematikken af madspild. Vi snakker om klimaændringer og laver et forsøg, der viser CO₂'s indvirken på klimaet. Med udgangspunkt i Verdensmål 12 lærer eleverne om bæredygtighed og om CO₂ omkostninger for almindelige dagligvarer. Eleverne bliver bedt om at komme med nogle bud på, hvordan vi kan spise mere klimavenligt. Vi laver også en lille konkurrence "Insekthjul" om, hvem er mest CO₂ modig.

Niveau og fag: Melletrin – natur & teknologi

Mødested: NaturBornholm

Antal elever: Max. 28

Varighed: 2 lektioner

Mødetid: Kl. 8.30 – 10.00

Pris: Gratis

Yderlige informationer og booking: René Larsen Vilsholm, Rene.Vilsholm@naturbornholm.dk

Vildt forbrug

Arrangør: NaturBornholm

En workshop på NaturBornholm's laboratorium, som giver stor forståelse for problematikken af madspild. Vi snakker om klimaændringer og laver et forsøg, der viser CO₂'s indvirken på klimaet. Med udgangspunkt i Verdensmål 12 lærer eleverne om bæredygtighed og om CO₂ omkostninger for almindelige dagligvarer. Eleverne bliver bedt om at komme med nogle bud på, hvordan vi kan spise mere klimavenligt. Vi laver også en lille konkurrence "Insekthjul" om, hvem er mest CO₂ modig.

Niveau og fag: Melletrin – natur & teknologi

Mødested: NaturBornholm

Antal elever: Max. 28

Varighed: 2 lektioner

Mødetid: Kl. 10.30 – 12.00

Pris: Gratis

Yderlige informationer og booking: René Larsen Vilsholm, Rene.Vilsholm@naturbornholm.dk

Tirsdag d. 28. september 2021

Vild med ler

Arrangør: Historiker Sanne Steenberg Hansen og keramikker Jessica L. Rios Gómez.

Kom med på en tur ind i lerets rige. Bornholm er fyldt med ler, mange slags ler. Gennem tiderne har mennesker udnyttet leret både til praktiske nødvendige ting i hverdagen og ting blot til glæde og pynt. Ved Kaolinsøen ved Rønne skal vi nærmere undersøge hvad ler er, hvad ler kan og selv prøve at arbejde med ler. Vi skal både være vildt kreative og vildt optaget af, at snakke om råstoffer og bæredygtighed før i tiden og i dag.

<https://skoletjenesten.dk/tilbud/vild-med-ler>

Niveau og fag: 5., 6. og 7. klasser - håndværk og design, historie

Mødested: Ved Grønne Ring i Rønne (mødested aftales ved booking)

Antal elever: Max. 28

Varighed: 3 timer

Mødetid: Kl. 9-12

Pris: Gratis. Husk praktisk tøj og fodtøj m.m.

Yderligere informationer og booking: ssh@bornholmsmuseum.dk , tlf: 60195321

Bemærk: "Vild med ler" kan med fordel kombineres med et besøg i udstillingen "Geertsen versus Hjorths" på Hjorths Keramikfabrik. Book gerne: Skoletjenesten, Bornholms Museums, ssh@bornholmsmuseum.dk tlf: 6019 5321

Plastikkens vilde historie på godt og på ondt

Arrangør: BOFA

På BOFA ser eleverne nærmere på plastikkens historie - dens fortræffeligheder og forfærdeligheder. Hvorfor er det så godt, at vi bruger plastik hele tiden, og hvad er ulemperne? Vi sorterer plastiktyster og kigger på opbygningen af dem på molekylært plan. Vi ser på problemer og løsninger i lyset af cirkulær økonomi, herunder på plastikkens genanvendelse.

Niveau og fag: Melletrin – natur & teknologi - Udskoling – biologi, kemi og samfund

Mødested: BOFAs affaldstårn, Almegårdsvej 8, 3700 Rønne

Antal elever: Max. 28

Varighed: Ca. 2 -2½ timer

Mødetid: Formiddag og aftales ved booking

Pris: Gratis

Yderligere information og booking: Mail@bofa.dk, tlf: 5692 5500

Vild mad

Arrangør: Gaarden i Melsted

Vi går en tur i naturen omkring Gaarden sammen med Thomas Guldbæk. Vi sanker til et måltid, som vi tilbereder over bålet.

Niveau og Fag: 5.- 6. klasser samt 7. – 9. klasser – natur & teknologi, madkundskab og biologi

Mødested: Gaarden, Melstedvej 25, Gudhjem

Antal elever: Max 30

Varighed: 3 timer

Mødetid: Ca. Kl. 9-12

Pris: Gratis

Yderligere information og booking: forvalter@gaarden.nu

Tirsdag d. 28. september 2021

Det magiske Bornholm – de underjordiske viser vej til skatten

Arrangør: Bornholms Middelaldercenter

I en verden der er vild og farlig har man brug for nogle beskyttere, og det havde middelalderens bornholmere gennem de underjordiske. Men man skulle stille sig godt med dem og behandle dem pænt. I løbet af turen afprøver eleverne selv nogle af de gamle magiske ritualer, der skulle beskytte bornholmerne i hverdagen og mod naturens luner. Men klassen hopper også ind i rollen som underjordiske. Sidst i forløbet vil børnene som forskere og journalister undersøge, hvad fortællingerne om de underjordiske kan give os af vigtig vild viden om fortiden.

Niveau og fag: Melletrin – historie og naturhistorie

Mødested: Ved indgangen til Bornholms Middelaldercenter, Stangevej 1, Østerlars 3760 Gudhjem

Antal elever: Max. 30

Varighed: 2 timer og I kan blive efterfølgende

Mødetid: Vi aftaler når I booker

Yderligere information og booking: Mette Hansen, mette@bornholmsmiddelaldercenter.dk 5649 8319

Eleverne må gerne medbringe mobiler/tablet til optagelser af små journalistiske indslag, som kan benyttes senere hjemme på skolen

Feltundersøgelse af plantearter i beskyttet naturområde

Arrangør: BRK, Center for Natur, Miljø og Fritid

Vi skal prøve at lave en feltundersøgelse af et beskyttet naturområde, ligesom kommunen gør det. Vi skal se, hvor mange forskellige planter, vi kan finde, og notere dem i vores skema. Nogle af arterne skal vi måske nøgle. Og så skal vi have en snak om, hvad beskyttet natur betyder.

Niveau og Fag: Melletrin - Natur & teknologi

Mødested: Forhåbentlig et sted i nærheden af skolen. Det aftaler vi nærmere

Antal elever: Max. 28

Mødetid: Aftales ved bookingen

Varighed: Ca. 2 timer tidlig formiddag

Pris: Gratis

Yderligere information og booking: Katrine Høst katrine.hoest@brk.dk Tlf. 5692 2055 / 6115 1771 eller Patrick Steinlein patrick.steinlein@brk.dk Tlf. 5692 2139 / 2184 2358

Feltundersøgelse af plantearter i beskyttet naturområde

Arrangør: BRK, Center for Natur, Miljø og Fritid

Vi skal prøve at lave en feltundersøgelse af et beskyttet naturområde, ligesom kommunen gør det. Vi skal se, hvor mange forskellige planter, vi kan finde, og notere dem i vores skema. Nogle af arterne skal vi måske nøgle. Og så skal vi have en snak om, hvad beskyttet natur betyder.

Niveau og Fag: Melletrin - Natur & teknologi

Mødested: Forhåbentlig et sted i nærheden af skolen. Det aftaler vi nærmere

Antal elever: Max. 28

Mødetid: Aftales ved bookingen

Varighed: Ca. 2 timer omkring frokost

Pris: Gratis

Yderligere information og booking: Katrine Høst katrine.hoest@brk.dk Tlf. 5692 2055 / 6115 1771 eller Patrick Steinlein patrick.steinlein@brk.dk Tlf. 5692 2139 / 2184 2358

Tirsdag d. 28. september 2021

Bliv Naturligvis – og gerne lidt vild

Arrangør: Danmarks Jægerforbund og Danmarks Sportsfisker Forbund

Naturformidling i børnehøjde. Mulighederne er mange og kun fantasien sætter grænser for, hvad et undervisningsforløb i naturen kan indeholde. Vi aftaler sammen om det skal omhandle en fisketur, spotte dyr i skoven, gode fortællinger om jagt og fiskeri, mad over bål eller ideer som I måtte have.

Niveau og Fag: Melletrin – natur & teknologi

Mødested: Aftales ved bookingen

Antal elever: En klasse

Varighed: 2-3 timer

Mødetid: Efter frokost/tidlig eftermiddag

Pris: Gratis

Yderligere information og booking: Thomas Anker, thomas-anker@hotmail.com

Ålens vilde hemmeligheder og sexliv...

Oplægsholder: Åleforsker og Biolog Sune Riis Sørensen

Ålen har et helt særligt liv – et liv helt uden lige. I Danmark lever og vokser ålen, men den yngler ikke før den har taget turen halvvejs rundt om jorden til Sargassohavets mørke dyb... Men hvem fandt egentlig ud af alle disse vilde detaljer om ålen? Dette kommer I til at høre mere om, og I kommer til at høre om det fascinerende dyr ålen er, og om hvorfor ålen altid har været omgærdet af mystik. Engang fandtes den i selv de mindste vandhuller og dammen, og ålen har været én af de allermest eftertragtede fisk at spise. Ålen er i dag en truet art, og der forskes intenst i mange aspekter af ålens liv, især med det formål at kunne redde ålen og at opdrætte dem, så vi fortsat kan spise ål i fremtiden. Hvorfor er ålen så svær at redde og hvorfor har den stadig et vildt hemmeligt liv, som vi ikke kender til?.

Niveau: Melletrin og **udskoling**, natur & teknologi, biologi

Sted: På jeres skole

Antal elever: Gerne en årgang eller 2 klasser

Varighed: Ca. 1½-2 timer

Mødetid: Aftal tid, når I booker

Pris: Gratis

Yderligere information og booking: Ulla Didriksen, ulla.didriksen@brk.dk, tlf: 2033 5923

Vild mad

Arrangør: Gaarden i Melsted

Vi går en tur i naturen omkring Gaarden sammen med Thomas Guldbæk. Vi sanker til et måltid, som vi tilbereder over bålet.

Niveau og Fag: 5.- 6. klasser samt 7. – 9. klasser – natur & teknologi, madkundskab og biologi

Mødested: Gaarden, Melstedvej 25, Gudhjem

Antal elever: Max. 30

Varighed: 3 timer

Mødetid: Ca. Kl. 9-12

Pris: Gratis

Yderligere information og booking: forvalter@gaarden.nu

Tirsdag d. 28. september 2021

Historiens vilde vingesus

Arrangør: Bornholms Rovfugleshow

Sammen med dyrepasserer ser I på fuglenes foder og lærer om dyrenes anatomi og udvikling. I skal selv finde ud af, hvordan sådan en krop fungerer og hvad organerne bruges til. Dernæst skal foderet bruges til at fodre rovfuglene, som I skal se flyve. I skal også hilse på krybdyrene, og sidst men ikke mindst finde ud af forskelle og ligheder på de mange dyrearter I har mødt.

Niveau og fag: Udskoling - biologi, anatomi, evolution

Mødested: Rovfugleshow, Lundsgårdsvej 4, 3700 Rønne.

Antal elever: Max. en årgang bemærk dog at antal elever styres af Corona restriktioner

Varighed: 2 timer

Mødetid: Omkring frokost - aftales ved booking

Pris: Gratis

Yderligere information og booking: Skriv til info@bornholmsrovfugleshow.dk eller ring tlf: 9679 3037

Vildt mange arter

Arrangør: NaturBornholm

Den europæiske bison er Europas største landlevende planteæder. Eleverne registrerer tydelige spor efter bisonflokkens aktiviteter og vi snakker om de store dyrs vigtige rolle i naturen som "naturentreprenører". Eleverne skal sammenligne biodiversiteten forskellige steder i skoven. Eleverne bliver bedt om at komme med nogle bud på, hvordan skoven vil se ud i år 2050, med og uden bison.

Niveau og fag: 6. klasse og Udskoling – natur & teknologi og biologi

Mødested: P-plads midt i bisonskoven på Chr. X. vej, 3720 Aakirkeby

Antal elever: Max. 28

Varighed: 2 lektioner

Mødetid:

Pris: Gratis

Yderligere informationer og booking: René Larsen Vilsholm, Rene.Vilsholm@naturbornholm.dk

Det er vildt at smage på rent vand - besøg et vandværk

Arrangør: Bornholms Energi & Forsyning

Vandværker på Bornholm leverer drikkevand af en god kvalitet, og der føres løbende kontrol med vandkvaliteten. Bornholms Energi & Forsyning er ikke ene om at sørge for rent vand, men i samarbejde med flere, private vandværker får bornholmerne døgnet rundt rigeligt med rent vand i vandhanen, i bruseren, i vandslangen, i fabrikshallen osv. Kom med på en rundtur på jeres lokale vandværk og mød fagfolk, der lægger op til en dialogbaseret rundvisning. Jo flere spørgsmål eleverne har til rent drikkevand desto bedre bliver snakken.

Fag: Udskolingen – biologi, fysik og kemi

Mødested: Efter aftale - vælg det vandværk der ligger nærmest jeres skole

Varighed og mødetid: Ca. 1½ time og efter aftale

Pris: Gratis

Antal elever: Op til 15 elever kræves min. 1 lærer – mellem 15 og max. 28 elever kræves der 2 lærere

Yderligere information og booking: Bookes senest 14 dage før besøg. Per Hald, ph@beof.dk tlf: 6026 2427

Tirsdag d. 28. september 2021

På tur i Døndalen

Arrangør: Ole Holm Pedersen, skovfoged i BRK

Døndalen dækker et areal på 37 ha., hvoraf ca. 1/3 er udlagt som urørt skov. Det sikrer et rigt dyreliv samt planteflora og en høj biodiversitet. Døndalen blev i 1975 fredet, og er i dag ejet af Danmarks Naturfond.

På turen ind i den store vilde sprækkedal ser vi på urørt skov, på sjældne træer, vandløb og invasive arter. Måske slutter vi af med en lille konkurrence om at finde flest arter

Niveau og Fag: Udskoling – biologi

Mødested: Døndalens P-plads (Bus 1 og 2 kører forbi Døndalen)

Antal elever: Max. 28

Varighed: Ca. 2 timer

Mødetid: Aftales

Yderligere information og booking: Ole Holm Pedersen Ole.Holm.Pedersen@brk.dk; tlf: 5692 2056

Jordens betydning og behov

Arrangør: Landbrug & Fødevarer

Vi dyrker afgrøder på mere end halvdelen af den bornholmske jord. Afgrøderne har vildt forskellige behov, og det er vigtigt at kende sin jord. Vi skal opdrive orme med sennepspulver, tale komprimering af jord og afprøve vores jordspyd, se vores ATV'er med jordprøveudstyr, og tale kalk og næringsstoffer. Hvis tiden er til det, kommer vi også omkring emner som direkte såning og biodiversitet.

Niveau og fag: Udskoling - biologi

Mødested: Kannikegaard, Rønnevej 1, 3720 Aakirkeby

Antal elever: Max. 28

Varighed: 1½ - 2 timer

Mødetid: Efter aftale

Pris: Gratis

Yderligere informationer og booking: Jacob Dam Nielsen, jdn@blf.dk, tlf: 5690 7818 eller Lisbeth Exsteen, le@blf.dk, tlf: 5690 7872

Onsdag d. 29. september 2021

Undervis selv dine indskolingselever i den vilde natur

Benyt dig af Krible Krable inspirationsmaterialer til indskoling: <https://kriblekrable.dk/materialer>. Vi anbefaler det nye materiale om **Forskellighed** og **Mikroforsker**

Gå på vild opdagelse i naturen - lån en Krible Krable kasse

Arrangør: NaturBornholm

Du kan låne "Krible Krable Kassen" på NaturBornholm, Grønningen 30, 3720 Aakirkeby.

Kassen kan kun lånes 1 dag i uge 39. Kassen kan hentes dagen før, mellem kl. 15 og 16 og skal afleveres næste dag senest kl. 15.

Pris: gratis

Kontakt: Rene Larsen Vilsholm, rene.vilsholm@naturbornholm.dk

Go Wild - benyt Økobasen ved Snorrebakken

Benyt det grønne klasselokale, der bringer det sanselige, det kropslige og oplevelserne ind i undervisningen. Hytten indeholder et materialedepot med udstyr til naturfaglige undersøgelser på land og i vand, der er borde og bænke og et bålsted udenfor. Området lægger op til udeskoleundervisning.

Niveau og Fag: Indskoling – natur & teknologi

Pris: Altid gratis

Yderligere information og booking: Økobasen bookes gennem Conventus. Hvis I ikke allerede har en nøgle, så kan der hentes en hos Ulla Didriksen, tlf: 2033 5923, ulla.didriksen@brk.dk Nøglen kan I efterfølgende beholde og passe på den ☺ ☺, så I fremover kan benytte Økobasen på eget initiativ.

Det vilde liv med jægeren

Arrangør: Naturformidler Tonni Koefoed Larsen

I skoven, gerne nær jeres skole, møder I jægeren Tonni. Han vil føre jer gennem et "Nak og Æd" forløb, hvor I over bål får smagsprøver på det vilde kød. I vil høre spændende historier om jagten, se hvad jægerens jagttaske indeholder af vilde ting, og opleve jagthundens træning og arbejde. Og så blæser Tonni vildt i jagthornet og til sidst kan I prøve, hvor vildt svært det er at skyde med bue og pil.

Niveau og fag: Indskoling – natur & teknologi

Mødested: aftales ved bookingen

Antal elever: Max. 25

Varighed: 2-3 timer

Mødetid: Helst formiddag

Pris: Gratis

Yderligere information og booking: Tlf: 3013 6289 - eller gå ind på hjemmeside www.naturskolenbornholm.dk og benyt bookingfaciliteten.

Onsdag d. 29. september 2021

Vilde dyr i skoven

Arrangør: NaturBornholm

Vi tager ud i bisonskoven på jagt efter Europas største pattedyr. Vi ser spor efter deres færden og ser hvad bisonlorten gemte. Naturvejlederen fortæller om dyrets robuste bygning, dens foretrukne føde og tilpasning til levested. Vi snakker om bisonflokkene i Almindingen, og om dyrenes rolle, som en del af skovens natur. Vi ser også på naturens sammenhænge i bisonskoven. Til sidst leger vi bisonlege og eleverne får et bisondiplom med bisonstempel.

Niveau og fag: Indskoling – natur & teknologi

Mødested: P-plads midt i bisonskoven på Chr. X. vej, 3720 Aakirkeby

Antal elever: Max. 28

Varighed: 2 lektioner

Mødetid: Aftales ved bookingen

Pris: Gratis

Yderlige informationer og booking: René Larsen Vilsholm, Rene.Vilsholm@naturbornholm.dk

Vildt forskellige dyr

Arrangør: NaturBornholm

Vi kigger på flere af de forskellige levende dyr, vi snakker om hvorfor dyrene ser så forskellige ud, hvilken gruppe de tilhører, hvad de spiser og hvor de lever. Er der en grund til at der er så mange forskellige dyr?

Niveau og fag: Indskoling – natur & teknologi

Mødested: På NaturBornholm

Antal elever: Max. 28

Varighed: 2 lektioner

Mødetid: Kl. 8.30-10.00

Pris: Gratis

Yderlige informationer og booking: René Larsen Vilsholm, Rene.Vilsholm@naturbornholm.dk

Vild indeni

Arrangør: NaturBornholm

En meget praktisk workshop, hvor eleverne kommer til at dissekere et pattedyr – en mus – for at se på de mange organer, som et pattedyr har, og snakke om hvad deres funktioner er? Forløbet foregår i Naturværkstedet. Med udgangspunkt i elevernes egen viden om menneskets anatomi opsætter eleverne vide forventninger til, hvad der er i en mus. Under kyndig vejledning åbner de musen fra bugen og tager herefter organerne ud og sætter navn på. Der lægges især vægt på lunger, hjerte og fordøjelsessystemet. Til sidst diskuterer vi etik omkring aflivning og dissektion.

Niveau og fag: Melletrin – natur & teknologi

Mødested: NaturBornholm

Antal elever: Max. 28

Varighed: 2 lektioner

Mødetid: Kl. 10.30-12.00

Pris: Gratis

Yderlige informationer og booking: René Larsen Vilsholm, Rene.Vilsholm@naturbornholm.dk

Onsdag d. 29. september 2021

Vild med ler

Arrangør: Historiker Sanne Steenberg Hansen og keramikker Jessica L. Rios Gómez.

Kom med på en tur ind i lerets rige. Bornholm er fyldt med ler, mange slags ler. Gennem tiderne har mennesker udnyttet leret både til praktiske nødvendige ting i hverdagen og ting blot til glæde og pynt. Ved Kaolinsøen ved Rønne skal vi nærmere undersøge hvad ler er, hvad ler kan og selv prøve at arbejde med ler. Vi skal både være vildt kreative og vildt optaget af, at snakke om råstoffer og bæredygtighed før i tiden og i dag.

<https://skoletjenesten.dk/tilbud/vild-med-ler>

Niveau og fag: 5., 6. og 7. klasser - håndværk og design, historie

Mødested: Ved Grønne Ring i Rønne (mødested aftales ved booking)

Antal elever: Max. 28

Varighed: 3 timer

Mødetid: Kl. 9-12

Pris: Gratis. Husk praktisk tøj og fodtøj m.m.

Yderligere informationer og booking: ssh@bornholmsmuseum.dk , tlf: 60195321

Bemærk: "Vild med ler" kan med fordel kombineres med et besøg i udstillingen "Geertsen versus Hjorths" på Hjorts Keramikfabrik. Book gerne: Skoletjenesten, Bornholms Museums, ssh@bornholmsmuseum.dk tlf: 60195321

Historiens vilde vingesus

Arrangør: Bornholms Rovfugleshow

Sammen med dyrepassereren ser I på fuglenes foder og lærer om dyrenes anatomi og udvikling. I skal selv finde ud af, hvordan sådan en krop fungerer og hvad organerne bruges til. Dernæst skal foderet bruges til at fodre rovfuglene, som I skal se flyve. I skal også hilse på krybdyrene, og sidst men ikke mindst finde ud af forskelle og ligheder på de mange dyrearter I har mødt.

Niveau og fag: Melletrin - natur & teknologi, anatomi, evolution

Mødested: Rovfugleshow, Lundsgårdsvej 4, 3700 Rønne

Antal elever: Max. en årgang bemærk dog at antal elever styres af Corona restriktioner

Varighed: 2 timer

Mødetid: Formiddag - aftales ved booking

Pris: Gratis

Yderligere information og booking: info@bornholmsrovfugleshow.dk eller ring tlf: 96793037

Vild med vilje

Arrangør: NaturBornholm

Hvad går "Vild Med Vilje" - konceptet går ud på? og hvordan kan vi lære af konceptet så jeres udeareal bliver mere mangfoldigt. Vi skal ud at se, hvad der gemmer sig af dyr og planter på jeres område, og snakke om hvad der kunne gøres bedre så området bliver mere vildt. Hvordan er det nu med samspillet mellem insekter, bestøvning, træer og frugter?.

Niveau og fag: Melletrin – natur & teknologi

Mødested: På jeres skole

Antal elever: Max. 28

Varighed: 2 lektioner

Mødetid: 8.30 – 10.00

Pris: Gratis

Yderlige informationer og booking: René Larsen Vilsholm, Rene.Vilsholm@naturbornholm.dk

Onsdag d. 29. september 2021

Vildt forbrug

Arrangør: NaturBornholm

En workshop på NaturBornholm's laboratoriet, som giver stor forståelse for problematikken af madspild. Vi snakker om klimaændringer og laver et forsøg, der viser CO₂'s indvirken på klimaet. Med udgangspunkt i Verdensmål 12 lærer eleverne om bæredygtighed og om CO₂ omkostninger for almindelige dagligvarer. Eleverne bliver bedt om at komme med nogle bud på, hvordan vi kan spise mere klimavenligt. Vi laver også en lille konkurrence "Insekthjul" om, hvem er mest CO₂ modig.

Niveau og fag: Melletrin – natur & teknologi

Mødested: NaturBornholm

Antal elever: Max. 28

Varighed: 2 lektioner

Mødetid: Kl. 8.30 – 10.00

Pris: Gratis

Yderlige informationer og booking: René Larsen Vilsholm, Rene.Vilsholm@naturbornholm.dk

Vildt spændende dyr

Arrangør: NaturBornholm

Naturvejlederen kommer på besøg og medbringer flere forskellige vildt spændende dyr. Sammen skal vi kigge nærmere på dem, og hvis I tør og har lyst måske endda holde dyrene. Vi snakker systematik, fødeemner, tilpasning til levested.

Niveau og fag: Melletrin – natur & teknologi

Mødested: På jeres skole

Antal elever: Max. 28

Varighed: 2 lektioner

Mødetid: Kl. 11.00-12.30

Pris: Gratis

Yderlige informationer og booking: René Larsen Vilsholm, Rene.Vilsholm@naturbornholm.dk

Feltundersøgelse af plantearter i beskyttet naturområde

Arrangør: BRK, Center for Natur, Miljø og Fritid

Vi skal prøve at lave en feltundersøgelse af et beskyttet naturområde, ligesom kommunen gør det. Vi skal se, hvor mange forskellige planter, vi kan finde, og notere dem i vores skema. Nogle af arterne skal vi måske nøgle. Og så skal vi have en snak om, hvad beskyttet natur betyder.

Niveau og Fag: Melletrin - natur & teknologi

Mødested: Forhåbentlig et sted i nærheden af skolen. Det aftaler vi nærmere

Antal elever: Max. 28

Mødetid: Aftales ved bookingen

Varighed: Ca. 2 timer tidlig formiddag

Pris: Gratis

Yderligere information og booking: Katrine Høst katrine.hoest@brk.dk Tlf. 5692 2055 / 6115 1771 eller Patrick Steinlein patrick.steinlein@brk.dk Tlf. 5692 2139 / 2184 2358

Onsdag d. 29. september 2021

Feltundersøgelse af plantearter i beskyttet naturområde

Arrangør: BRK, Center for Natur, Miljø og Fritid

Vi skal prøve at lave en feltundersøgelse af et beskyttet naturområde, ligesom kommunen gør det. Vi skal se, hvor mange forskellige planter, vi kan finde, og notere dem i vores skema. Nogle af arterne skal vi måske nøgle. Og så skal vi have en snak om, hvad beskyttet natur betyder.

Niveau og Fag: Melletrin - natur & teknologi

Mødested: Forhåbentlig et sted i nærheden af skolen. Det aftaler vi nærmere

Antal elever: Max. 28

Mødetid: Aftales ved bookingen

Varighed: Ca. 2 timer omkring frokost

Pris: Gratis

Yderligere information og booking: Katrine Høst katrine.hoest@brk.dk Tlf. 5692 2055 / 6115 1771 eller Patrick Steinlein patrick.steinlein@brk.dk Tlf. 5692 2139 / 2184 2358

Det magiske Bornholm – de underjordiske viser vej til skatten

Arrangør: Bornholms Middelaldercenter

I en verden der er vild og farlig har man brug for nogle beskyttere, og det havde middelalderens bornholmere gennem de underjordiske. Men man skulle stille sig godt med dem og behandle dem pænt. I løbet af turen afprøver eleverne selv nogle af de gamle magiske ritualer, der skulle beskytte bornholmerne i hverdagen og mod naturens luner. Men klassen hopper også ind i rollen som underjordiske. Sidst i forløbet vil børnene som forskere og journalister undersøge, hvad fortællingerne om de underjordiske kan give os af vigtig vild viden om fortiden.

Niveau og fag: Melletrin – historie og naturhistorie

Mødested: Ved indgangen til Bornholms Middelaldercenter, Stangevej 1, Østerlars 3760 Gudhjem

Antal elever: Max. 30

Varighed: 2 timer og I kan blive efterfølgende

Mødetid: Vi aftaler når I booker

Yderligere information og booking: Mette Hansen, mette@bornholmsmiddelaldercenter.dk 5649 8319

Eleverne må gerne medbringe mobiler/tablet til optagelser af små journalistiske indslag, som kan benyttes senere hjemme på skolen

Bliv Naturligvis – og gerne lidt vild

Arrangør: Danmarks Jægerforbund og Danmarks Sportsfisker Forbund

Naturformidling i børnehøjde. Mulighederne er mange og kun fantasien sætter grænser for, hvad et undervisningsforløb i naturen kan indeholde. Vi aftaler sammen om det skal omhandle en fisketur, spotte dyr i skoven, gode fortællinger om jagt og fiskeri, mad over bål eller ideer som I måtte have.

Niveau og Fag: Melletrin – natur & teknologi

Mødested: Aftales ved bookingen

Antal elever: En klasse

Varighed: 2-3 timer

Mødetid: Efter frokost/tidlig eftermiddag

Pris: Gratis

Yderligere information og booking: Thomas Anker, thomas-anker@hotmail.com

Onsdag d. 29. september 2021

Vild mad

Arrangør: Gaarden i Melsted

Vi går en tur i naturen omkring Gaarden sammen med Thomas Guldbæk. Vi sanker til et måltid, som vi tilbereder over bålet.

Niveau og Fag: 5.- 6. klasser samt 7. – 9. klasser – natur & teknologi, madkundskab og biologi

Mødested: Gaarden, Melstedvej 25, Gudhjem

Antal elever: Max. 30

Varighed: 3 timer

Mødetid: Ca. Kl. 9-12

Pris: Gratis

Yderligere information og booking: forvalter@gaarden.nu

Det vilde klima

Arrangør: NaturBornholm

Verden står over for nogle nye udfordringer, som vi ikke kommer uden om at skulle finde en løsning på. Vi går tæt ind på energi i dette undervisningsoplæg og adskiller tingene i energiproduktion, energifordeling samt energiforbrug. Først ser vi på klimaforandringer gennem millioner af år, og så finder vi løsninger på nutidens klimaforandringer.

Niveau og fag: 6. klasse og Udskoling – natur & teknologi og biologi

Mødested: NaturBornholm

Antal elever: Max. 28

Varighed: 2 lektioner

Mødetid: Kl. 10.30- 12.00

Pris: Gratis

Yderlige informationer og booking: René Larsen Vilsholm, Rene.Vilsholm@naturbornholm.dk

Det er vildt at smage på rent vand - besøg et vandværk

Arrangør: Bornholms Energi & Forsyning

Vandværker på Bornholm leverer drikkevand af en god kvalitet, og der føres løbende kontrol med vandkvaliteten.

Bornholms Energi & Forsyning er ikke ene om at sørge for rent vand, men i samarbejde med flere, private vandværker får bornholmerne døgnet rundt rigeligt med rent vand i vandhanen, i bruseren, i vandslangen, i fabrikshallen osv. Kom med på en rundtur på jeres lokale vandværk og mød fagfolk, der lægger op til en dialogbaseret rundvisning. Jo flere spørgsmål eleverne har til rent drikkevand desto bedre bliver snakken.

Fag: Udskolingen – biologi, fysik og kemi

Mødested: Efter aftale - vælg det vandværk der ligger nærmest jeres skole

Varighed og mødetid: Ca. 1½ time og efter aftale

Pris: Gratis

Antal elever: Op til 15 elever kræves min. 1 lærer – mellem 15 og max. 28 elever kræves der 2 lærere

Yderligere information og booking: Bookes senest 14 dage før besøg. Per Hald, ph@beof.dk tlf: 6026 2427

Onsdag d. 29. september 2021

På tur i Døndalen

Arrangør: Ole Holm Pedersen, skovfoged i BRK

Døndalen dækker et areal på 37 ha., hvoraf ca. 1/3 er udlagt som urørt skov. Det sikrer et rigt dyreliv samt planteflora og en høj biodiversitet. Døndalen blev i 1975 fredet, og er i dag ejet af Danmarks Naturfond.

På turen ind i den store vilde sprækkedal ser vi på urørt skov, på sjældne træer, vandløb og invasive arter. Måske slutter vi af med en lille konkurrence om at finde flest arter

Niveau og Fag: Udskoling – biologi

Mødested: Døndalens P-plads (Bus 1 og 2 kører forbi Døndalen)

Antal elever: Max. 28

Varighed: Ca. 2 timer

Mødetid: Aftales

Yderligere information og booking: Ole Holm Pedersen, ole.holm.pedersen@brk.dk, tlf: 5692 2056

Historiens vilde vingesus

Arrangør: Bornholms Rovfugleshow

Sammen med dyrepasserer ser I på fuglenes foder og lærer om dyrenes anatomi og udvikling. I skal selv finde ud af, hvordan sådan en krop fungerer og hvad organerne bruges til. Dernæst skal foderet bruges til at fodre rovfuglene, som I skal se flyve. I skal også hilse på krybdyrene, og sidst men ikke mindst finde ud af forskelle og ligheder på de mange dyrearter I har mødt.

Niveau og fag: Udskoling - biologi, anatomi, evolution

Mødested: Rovfugleshow, Lundsgårdsvej 4, 3700 Rønne

Antal elever: Max. en årgang bemærk dog at antal elever styres af Corona restriktioner

Varighed: 2 timer

Mødetid: Omkring frokost - aftales ved booking

Pris: Gratis

Yderligere information og booking: Skriv til info@bornholmsrovfugleshow.dk eller ring tlf: 9679 3037

Vildt mange arter

Arrangør: NaturBornholm

Den europæiske bison er Europas største landlevende planteæder. Eleverne registrerer tydelige spor efter bisonflokkens aktiviteter og vi snakker om de store dyrs vigtige rolle i naturen som "naturentreprenører". Eleverne skal sammenligne biodiversiteten forskellige steder i skoven. Eleverne bliver bedt om at komme med nogle bud på, hvordan skoven vil se ud i år 2050, med og uden bison.

Niveau og fag: 6. klasse og Udskoling – natur & teknologi og biologi

Mødested: P-plads midt i bisonskoven på Chr. X. vej, 3720 Aakirkeby

Antal elever: Max. 28

Varighed: 2 lektioner

Mødetid: Kl. 10.30-12.00

Pris: Gratis

Yderlige informationer og booking: René Larsen Vilsholm, Rene.Vilsholm@naturbornholm.dk

Torsdag d. 30. september 2021

Undervis selv dine indskolingselever i den vilde natur

Benyt dig af Krible Krable inspirationsmaterialer til indskoling: <https://kriblekrable.dk/materialer>. Vi anbefaler det nye materiale om **Forskellighed** og **Mikroforsker**

Gå på vild opdagelse i naturen - lån en Krible Krable kasse

Arrangør: NaturBornholm

Du kan låne "Krible Krable Kassen" på NaturBornholm, Grønningen 30, 3720 Aakirkeby.

Kassen kan kun lånes 1 dag i uge 39. Kassen kan hentes dagen før, mellem kl. 15 og 16 og skal afleveres næste dag senest kl. 15.

Pris: Gratis

Kontakt: Rene Larsen Vilsholm, rene.vilsholm@naturbornholm.dk

Go Wild - benyt Økobasen ved Snorrebakken

Benyt det grønne klasselokale, der bringer det sanselige, det kropslige og oplevelserne ind i undervisningen. Hytten indeholder et materialedepot med udstyr til naturfaglige undersøgelser på land og i vand, der er borde og bænke og et bålsted udenfor. Området lægger op til udeskoleundervisning.

Niveau og Fag: Indskoling – natur & teknologi

Pris: Altid gratis

Yderligere information og booking: Økobasen bookes gennem Conventus. Hvis I ikke allerede har en nøgle, så kan der hentes en hos Ulla Didriksen, tlf: 2033 5923, ulla.didriksen@brk.dk Nøglen kan I efterfølgende beholde og passe på den 😊 😊, så I fremover kan benytte Økobasen på eget initiativ.

Det vilde liv med jægeren

Arrangør: Naturformidler Tonni Koefoed Larsen

I skoven, gerne nær jeres skole, møder I jægeren Tonni. Han vil føre jer gennem et "Nak og Æd" forløb, hvor I over bål får smagsprøver på det vilde kød. I vil høre spændende historier om jagten, se hvad jægerens jagttaske indeholder af vilde ting, og opleve jagthundens træning og arbejde. Og så blæser Tonni vildt i jagthornet og til sidst kan I prøve, hvor vildt svært det er at skyde med bue og pil.

Niveau og fag: Indskoling – natur & teknologi

Mødested: aftales ved bookingen

Antal elever: Max. 25

Varighed: 2-3 timer

Mødetid: Helst formiddag

Pris: Gratis

Yderligere information og booking: Tlf: 3013 6289 - eller gå ind på hjemmeside www.naturskolenbornholm.dk og benyt bookingfaciliteten.

Torsdag d. 30. september 2021

Vilde dyr i skoven

Arrangør: NaturBornholm

Vi tager ud i bisonskoven på jagt efter Europas største pattedyr. Vi ser spor efter deres færden og ser hvad bisonlorten gemte. Naturvejlederen fortæller om dyrets robuste bygning, dens foretrukne føde og tilpasning til levested. Vi snakker om bisonflokkene i Almindingen, og om dyrenes rolle, som en del af skovens natur. Vi ser også på naturens sammenhænge i bisonskoven. Til sidst leger vi bisonlege og eleverne får et bisondiplom med bisonstempel.

Niveau og fag: Indskoling – natur & teknologi

Mødested: P-plads midt i bisonskoven på Chr. X. vej, 3720 Aakirkeby

Antal elever: Max. 28

Varighed: 2 lektioner

Mødetid: Aftales ved bookingen

Pris: Gratis

Yderlige informationer og booking: René Larsen Vilsholm, Rene.Vilsholm@naturbornholm.dk

Vild indeni

Arrangør: NaturBornholm

En meget praktisk workshop, hvor eleverne kommer til at dissekere et pattedyr – en mus – for at se på de mange organer, som et pattedyr har, og snakke om hvad deres funktioner er? Forløbet foregår i Naturværkstedet. Med udgangspunkt i elevernes egen viden om menneskets anatomi opsætter eleverne vide forventninger til, hvad der er i en mus. Under kyndig vejledning åbner de musen fra bugen og tager herefter organerne ud og sætter navn på. Der lægges især vægt på lunger, hjerte og fordøjelsessystemet. Til sidst diskuterer vi etik omkring aflivning og dissektion.

Niveau og fag: Melletrin – natur & teknologi

Mødested: NaturBornholm

Antal elever: Max. 28

Varighed: 2 lektioner

Mødetid: Kl. 8.30-10.00

Pris: Gratis

Yderlige informationer og booking: René Larsen Vilsholm, Rene.Vilsholm@naturbornholm.dk

Vild indeni

Arrangør: NaturBornholm

En meget praktisk workshop, hvor eleverne kommer til at dissekere et pattedyr – en mus – for at se på de mange organer, som et pattedyr har, og snakke om hvad deres funktioner er? Forløbet foregår i Naturværkstedet. Med udgangspunkt i elevernes egen viden om menneskets anatomi opsætter eleverne vide forventninger til, hvad der er i en mus. Under kyndig vejledning åbner de musen fra bugen og tager herefter organerne ud og sætter navn på. Der lægges især vægt på lunger, hjerte og fordøjelsessystemet. Til sidst diskuterer vi etik omkring aflivning og dissektion.

Niveau og fag: Melletrin – natur & teknologi

Mødested: NaturBornholm

Antal elever: Max. 28

Varighed: 2 lektioner

Mødetid: Kl. 10.30-12.00

Pris: Gratis

Yderlige informationer og booking: René Larsen Vilsholm, Rene.Vilsholm@naturbornholm.dk

Torsdag d. 30. september 2021

Vilde Christiansø – Danmarks østligste naturpark

Arrangør: Naturvejleder Louise Pescettini med støtte fra Peter Stange Jensen, Christiansøfarten.

Ertholmene er Danmarks østligste Naturpark. Her lander tusinde af fugle på træk. Øerne har deres helt unikke natur med paddesøer, sæler og særligt planteliv.

Som noget helt særligt, skal I møde og hjælpe 2 specialister indenfor ringmærkning af fugle. Hvilken betydning har det på vores viden om fugles træk fra syd til nord, forår og efterår? Hvilke fugle er det der besøger Christiansø og hvor længe bliver de?

Eleverne er aktivt deltagende, og vi vil i løbet af dagen lave øvelser og stille opgaver. Husk gerne kikkerter.

Niveau og fag: 5. - 7.klasse – natur & teknologi og biologi

Mødested: Gudhjem havn med afgang kl. 10 og ankomst kl. 10.55 til Christians Ø. Hjemturen starter kl. 14.00 fra Christians Ø med hjemkomst kl. 14.55 på Gudhjem havn

Antal elever: Max. 25

Varighed: 3 timer

Mødetid: senest Kl. 9.45 på Gudhjem havn

Pris: Både undervisning og turen til Chr. Ø er gratis

Yderligere information og booking: Louise Pescettini, tlf: 2232 2551 naturvejleder@christiansoe.dk

Vildt spændende dyr

Arrangør: NaturBornholm

Naturvejlederen kommer på besøg og medbringer flere forskellige vildt spændende dyr. Sammen skal vi kigge nærmere på dem, og hvis I tør og har lyst måske endda holde dyrene. Vi snakker systematik, fødeemner, tilpasning til levested.

Niveau og fag: Melletrin – natur & teknologi

Mødested: På jeres skole

Antal elever: Max. 28

Varighed: 2 lektioner

Mødetid: Kl. 8.30-10.00

Pris: Gratis

Yderlige informationer og booking: René Larsen Vilsholm, Rene.Vilsholm@naturbornholm.dk

Vildt spændende dyr

Arrangør: NaturBornholm

Naturvejlederen kommer på besøg og medbringer flere forskellige vildt spændende dyr. Sammen skal vi kigge nærmere på dem, og hvis I tør og har lyst måske endda holde dyrene. Vi snakker systematik, fødeemner, tilpasning til levested.

Niveau og fag: Melletrin – natur & teknologi

Mødested: På jeres skole

Antal elever: Max. 28

Varighed: 2 lektioner

Mødetid: Kl. 11.00-12.30

Pris: Gratis

Yderlige informationer og booking: René Larsen Vilsholm, Rene.Vilsholm@naturbornholm.dk

Torsdag d. 30. september 2021

Historiens vilde vingesus

Arrangør: Bornholms Rovfugleshow

Sammen med dyrepassereren ser I på fuglenes foder og lærer om dyrenes anatomi og udvikling. I skal selv finde ud af, hvordan sådan en krop fungerer og hvad organerne bruges til. Dernæst skal foderet bruges til at fodre rovfuglene, som I skal se flyve. I skal også hilse på krybdyrene, og sidst men ikke mindst finde ud af forskelle og ligheder på de mange dyrearter I har mødt.

Niveau og fag: Melletrin - natur & teknologi, anatomi, evolution

Mødested: Rovfugleshow, Lundsgårdsvej 4, 3700 Rønne

Antal elever: Max. en årgang bemærk dog at antal elever styres af Corona restriktioner

Varighed: 2 timer

Mødetid: Formiddag - aftales ved booking

Pris: Gratis

Yderligere information og booking: Skriv til info@bornholmsrovfugleshow.dk eller ring tlf: 9679 3037

Plastikkens vilde historie på godt og på ondt

Arrangør: BOFA

På BOFA ser eleverne nærmere på plastikkens historie - dens fortræffeligheder og forfærdeligheder. Hvorfor er det så godt, at vi bruger plastik hele tiden, og hvad er ulemperne? Vi sorterer plastiktyper og kigger på opbygningen af dem på molekylært plan. Vi ser på problemer og løsninger i lyset af cirkulær økonomi, herunder på plastikkens genanvendelse.

Niveau og fag: Melletrin – natur & teknologi - Udskoling – biologi, kemi og samfund

Mødested: BOFAs affaldstårn, Almegårdsvej 8, 3700 Rønne

Antal elever: Max. 28

Varighed: Ca. 2 -2½ timer

Mødetid: Formiddag og aftales ved booking

Pris: Gratis

Yderligere information og booking: Mail@bofa.dk, tlf: 5692 5500

Feltundersøgelse af plantearter i beskyttet naturområde

Arrangør: BRK, Center for Natur, Miljø og Fritid

Vi skal prøve at lave en feltundersøgelse af et beskyttet naturområde, ligesom kommunen gør det. Vi skal se, hvor mange forskellige planter, vi kan finde, og notere dem i vores skema. Nogle af arterne skal vi måske nøgle. Og så skal vi have en snak om, hvad beskyttet natur betyder.

Niveau og Fag: Melletrin - natur & teknologi

Mødested: Forhåbentlig et sted i nærheden af skolen. Det aftales vi nærmere

Antal elever: Max. 28 elever

Mødetid: Aftales ved bookingen

Varighed: Ca. 2 timer tidlig formiddag

Pris: Gratis

Yderligere information og booking: Katrine Høst katrine.hoest@brk.dk Tlf. 5692 2055 / 6115 1771 eller Patrick Steinlein patrick.steinlein@brk.dk Tlf. 5692 2139 / 2184 2358

Torsdag d. 30. september 2021

Feltundersøgelse af plantearter i beskyttet naturområde

Arrangør: BRK, Center for Natur, Miljø og Fritid

Vi skal prøve at lave en feltundersøgelse af et beskyttet naturområde, ligesom kommunen gør det. Vi skal se, hvor mange forskellige planter, vi kan finde, og notere dem i vores skema. Nogle af arterne skal vi måske nøgle. Og så skal vi have en snak om, hvad beskyttet natur betyder.

Niveau og Fag: Melletrin - natur & teknologi

Mødested: Forhåbentlig et sted i nærheden af skolen. Det aftaler vi nærmere

Antal elever: Max. 28 elever

Mødetid: Aftales ved bookingen

Varighed: Ca. 2 timer omkring frokost

Pris: Gratis

Yderligere information og booking: Katrine Høst katrine.hoest@brk.dk Tlf. 5692 2055 / 6115 1771 eller Patrick Steinlein patrick.steinlein@brk.dk Tlf. 5692 2139 / 2184 2358

Bliv Naturligvis – og gerne lidt vild

Arrangør: Danmarks Jægerforbund og Danmarks Sportsfisker Forbund

Naturformidling i børnehøjde. Mulighederne er mange og kun fantasien sætter grænser for, hvad et undervisningsforløb i naturen kan indeholde. Vi aftaler sammen om det skal omhandle en fisketur, spotte dyr i skoven, gode fortællinger om jagt og fiskeri, mad over bål eller ideer som I måtte have.

Niveau og Fag: Melletrin – natur & teknologi

Mødested: Aftales ved bookingen

Antal elever: En klasse

Varighed: 2-3 timer

Mødetid: Efter frokost/tidlig eftermiddag

Pris: Gratis

Yderligere information og booking: Thomas Anker, thomas-anker@hotmail.com

Det magiske Bornholm – de underjordiske viser vej til skatten

Arrangør: Bornholms Middelaldercenter

I en verden der er vild og farlig har man brug for nogle beskyttere, og det havde middelalderens bornholmere gennem de underjordiske. Men man skulle stille sig godt med dem og behandle dem pænt. I løbet af turen afprøver eleverne selv nogle af de gamle magiske ritualer, der skulle beskytte bornholmerne i hverdagen og mod naturens luner. Men klassen hopper også ind i rollen som underjordiske. Sidst i forløbet vil børnene som forskere og journalister undersøge, hvad fortællingerne om de underjordiske kan give os af vigtig vild viden om fortiden.

Niveau og fag: Melletrin – historie og naturhistorie

Mødested: Ved indgangen til Bornholms Middelaldercenter, Stangevej 1, Østerlars 3760 Gudhjem

Antal elever: Max. 30

Varighed: 2 timer og I kan blive efterfølgende

Mødetid: Vi aftaler når I booker

Yderligere information og booking: Mette Hansen, mette@bornholmsmiddelaldercenter.dk 5649 8319

Eleverne må gerne medbringe mobiler/tablet til optagelser af små journalistiske indslag, som kan benyttes senere hjemme på skolen

Torsdag d. 30. september 2021

Ålens vilde hemmeligheder og sexliv...

Oplægsholder: Åleforsker og Biolog Sune Riis Sørensen

Ålen har et helt særligt liv – et liv helt uden lige. I Danmark lever og vokser ålen, men den yngler ikke før den har taget turen halvvejs rundt om jorden til Sargassohavets mørke dyb... Men hvem fandt egentlig ud af alle disse vilde detaljer om ålen? Dette kommer I til at høre mere om, og I kommer til at høre om det fascinerende dyr ålen er, og om hvorfor ålen altid har været omgærdet af mystik. Engang fandtes den i selv de mindste vandhuller og dammen, og ålen har været én af de allermest eftertragtede fisk at spise. Ålen er i dag en truet art, og der forskes intenst i mange aspekter af ålens liv, især med det formål at kunne redde ålen og at opdrætte dem, så vi fortsat kan spise ål i fremtiden. Hvorfor er ålen så svær at redde og hvorfor har den stadig et vildt hemmeligt liv, som vi ikke kender til?.

Niveau: Melletrin og udskoling, natur & teknologi, biologi

Sted: På jeres skole

Antal elever: Gerne en årgang eller 2 klasser

Varighed: Ca. 1½-2 timer

Mødetid: Aftal tid, når I booker

Pris: Gratis

Yderligere information og booking: Ulla Didriksen, ulla.didriksen@brk.dk, tlf: 2033 5923

På tur i Døndalen

Arrangør: Ole Holm Pedersen, skovfoged i BRK

Døndalen dækker et areal på 37 ha., hvoraf ca. 1/3 er udlagt som urørt skov. Det sikrer et rigt dyreliv samt planteflora og en høj biodiversitet. Døndalen blev i 1975 fredet, og er i dag ejet af Danmarks Naturfond.

På turen ind i den store vilde sprækkedal ser vi på urørt skov, på sjældne træer, vandløb og invasive arter. Måske slutter vi af med en lille konkurrence om at finde flest arter

Niveau og Fag: Udskoling – biologi

Mødested: Døndalens P-plads (Bus 1 og 2 kører forbi Døndalen)

Antal elever: Max. 28

Varighed: Ca. 2 timer

Mødetid: Aftales

Yderligere information og booking: Ole Holm Pedersen, ole.holm.pedersen@brk.dk, 5692 2056

Vildt mange arter

Arrangør: NaturBornholm

Den europæiske bison er Europas største landlevende planteæder. Eleverne registrerer tydelige spor efter bisonflokkens aktiviteter og vi snakker om de store dyrs vigtig rolle i naturen som "naturentreprenører". Eleverne skal sammenligne biodiversiteten forskellige steder i skoven. Eleverne bliver bedt om at komme med nogle bud på, hvordan skoven vil se ud i år 2050, med og uden bison.

Niveau og fag: 6. klasse og Udskoling – natur & teknologi og biologi

Mødested: P-plads midt i bisonskoven på Chr. X. vej, 3720 Aakirkeby

Antal elever: Max. 28

Varighed: 2 lektioner

Mødetid: Kl. 10.30 – 12.00

Pris: Gratis

Yderlige informationer og booking: René Larsen Vilsholm, Rene.Vilsholm@naturbornholm.dk

Torsdag d. 30. september 2021

Historiens vilde vingesus

Arrangør: Bornholms Rovfugleshow

Sammen med dyrepasserer ser I på fuglenes foder og lærer om dyrenes anatomi og udvikling. I skal selv finde ud af, hvordan sådan en krop fungerer og hvad organerne bruges til. Dernæst skal foderet bruges til at fodre rovfuglene, som I skal se flyve. I skal også hilse på krybdyrene, og sidst men ikke mindst finde ud af forskelle og ligheder på de mange dyrearter I har mødt.

Niveau og fag: Udskoling - biologi, anatomi, evolution

Mødested: Rovfugleshow, Lundsgårdsvej 4, 3700 Rønne

Antal elever: Max. en årgang bemærk dog at antal elever styres af Corona restriktioner

Varighed: 2 timer

Mødetid: Omkring frokost - aftales ved booking

Pris: Gratis

Yderligere information og booking: Skriv til info@bornholmsrovfugleshow.dk eller ring tlf: 9679 3037

Jordens betydning og behov

Arrangør: Landbrug & Fødevarer

Vi dyrker afgrøder på mere end halvdelen af den bornholmske jord. Afgrøderne har vildt forskellige behov, og det er vigtigt at kende sin jord. Vi skal opdrive orme med sennepspulver, tale komprimering af jord og afprøve vores jordspyd, se vores ATV'er med jordprøveudstyr, og tale kalk og næringsstoffer. Hvis tiden er til det, kommer vi også omkring emner som direkte såning og biodiversitet.

Niveau og fag: Udskoling - biologi

Mødested: Kannikegaard, Rønnevej 1, 3720 Aakirkeby

Antal elever: Max. 28

Varighed: 1½ - 2 timer

Mødetid: Efter aftale

Pris: Gratis

Yderligere informationer og booking: Jacob Dam Nielsen, jdn@blf.dk, tlf: 56907818 eller Lisbeth Exsteen, le@blf.dk, tlf: 5690 7872

Det er vildt at smage på rent vand - besøg et vandværk

Arrangør: Bornholms Energi & Forsyning

Vandværker på Bornholm leverer drikkevand af en god kvalitet, og der føres løbende kontrol med vandkvaliteten. Bornholms Energi & Forsyning er ikke ene om at sørge for rent vand, men i samarbejde med flere, private vandværker får bornholmerne døgnet rundt rigeligt med rent vand i vandhanen, i bruseren, i vandslangen, i fabrikshallen osv. Kom med på en rundtur på jeres lokale vandværk og mød fagfolk, der lægger op til en dialogbaseret rundvisning. Jo flere spørgsmål eleverne har til rent drikkevand desto bedre bliver snakken.

Fag: Udskolingen – biologi, fysik og kemi

Mødested: Efter aftale - vælg det vandværk der ligger nærmest jeres skole

Varighed: Ca. 1½ time

Mødetid: Efter aftale

Pris: Gratis

Antal elever: Op til 15 elever kræves min. 1 lærer – mellem 15 og max. 28 elever kræves der 2 lærere

Yderligere information og booking: Bookes senest 14 dage før besøg. Per Hald, ph@beof.dk tlf: 6026 2427

Torsdag d. 30. september 2021

Det vilde klima

Arrangør: NaturBornholm

Verden står over for nogle nye udfordringer, som vi ikke kommer uden om at skulle finde en løsning på. Vi går tæt ind på energi i dette undervisningsoplæg og adskiller tingene i energiproduktion, energifordeling samt energiforbrug. Først ser vi på klimaforandringer gennem millioner af år, og så finder vi løsninger på nutidens klimaforandringer.

Niveau og fag: 6. klasse og Udskoling – natur & teknologi og biologi

Mødested: NaturBornholm

Antal elever: Max. 28

Varighed: 2 lektioner

Mødetid: Kl. 8.30 – 10.00

Pris: Gratis

Yderlige informationer og booking: René Larsen Vilsholm, Rene.Vilsholm@naturbornholm.dk

Bioblitz i Østersøen

Arrangør: ivandet, Tejn

Klassen vil i samarbejde med ivandet og særligt indbudte eksperter undersøge livet i Østersøen. Vi bliver sammen klogere på hvilke arter, der egentligt lever i verdens største brakhav omkring Bornholm.

Workshoppen lægger op til at diskutere biodiversiteten i Østersøen

Niveau og Fag: Udskoling - biologi

Mødested: Tejn Havn

Antal elever: Max. 28

Varighed: Ca. 2 timer

Mødetid: Aftales ved bookingen, gerne tidlig formiddag

Yderligere information og booking: Marie Helene Birk, miller@ivandet.dk, tlf: 5150 0161

Bioblitz i Østersøen

Arrangør: ivandet, Tejn

Klassen vil i samarbejde med ivandet og særligt indbudte eksperter undersøge livet i Østersøen. Vi bliver sammen klogere på hvilke arter, der egentligt lever i verdens største brakhav omkring Bornholm.

Workshoppen lægger op til at diskutere biodiversiteten i Østersøen.

Niveau og Fag: Udskoling - biologi

Mødested: Tejn Havn

Antal elever: Max. 28

Varighed: Ca. 2 timer

Mødetid: Aftales ved bookingen, gerne omkring frokost

Yderligere information og booking: Marie Helene Birk, miller@ivandet.dk, tlf: 5150 0161

Det vilde klima

Arrangør: NaturBornholm

Verden står over for nogle nye udfordringer, som vi ikke kommer uden om at skulle finde en løsning på. Vi går tæt ind på energi i dette undervisningsoplæg og adskiller tingene i energiproduktion, energifordeling samt energiforbrug. Først ser vi på klimaforandringer gennem millioner af år, og så finder vi løsninger på nutidens klimaforandringer.

Niveau og fag: 6. klasse og Udskoling – natur & teknologi og biologi

Mødested: NaturBornholm

Antal elever: Max. 28

Varighed: 2 lektioner. **Mødetid:** Kl. 10.30- 12.00

Pris: Gratis **Yderlige informationer og booking:** René Larsen Vilsholm, Rene.Vilsholm@naturbornholm.dk

Fredag d. 1. oktober 2021

Undervis selv dine indskolingselever i den vilde natur

Benyt dig af Krible Krable inspirationsmaterialer til indskoling: <https://kriblekrable.dk/materialer>. Vi anbefaler det nye materiale om **Forskellighed** og **Mikroforsker**

Gå på vild opdagelse i den natur - lån en Krible Krable kasse

Arrangør: NaturBornholm

Du kan låne "Krible Krable Kassen" på NaturBornholm, Grønningen 30, 3720 Aakirkeby.

Kassen kan kun lånes 1 dag i uge 39. Kassen kan hentes dagen før mellem kl. 15 og 16 og skal afleveres næste dag senest kl. 15.

Pris: Gratis

Kontakt: Rene Larsen Vilsholm, rene.vilsholm@naturbornholm.dk tlf: 2028 6406

Go Wild - benyt Økobasen ved Snorrebakken

Benyt det grønne klasselokale, der bringer det sanselige, det kropslige og oplevelserne ind i undervisningen. Hytten indeholder et materialedepot med udstyr til naturfaglige undersøgelser på land og i vand, der er borde og bænke og et bålsted udenfor. Området lægger op til udeskoleundervisning.

Niveau og Fag: Indskoling – natur & teknologi

Pris: Altid gratis

Yderligere information og booking: Økobasen bookes gennem Conventus. Hvis I ikke allerede har en nøgle, så kan der hentes en hos Ulla Didriksen, tlf: 2033 5923, ulla.didriksen@brk.dk Nøglen kan I efterfølgende beholde og passe på den ☺ ☺, så I fremover kan benytte Økobasen på eget initiativ.

Det vilde liv med jægeren

Arrangør: Naturformidler Tonni Koefoed Larsen

I skoven, gerne nær jeres skole, møder I jægeren Tonni. Han vil føre jer gennem et "Nak og Æd" forløb, hvor I over bål får smagsprøver på det vilde kød. I vil høre spændende historier om jagten, se hvad jægerens jagttaske indeholder af vilde ting, og opleve jagthundens træning og arbejde. Og så blæser Tonni vildt i jagthornet og til sidst kan I prøve, hvor vildt svært det er at skyde med bue og pil.

Niveau og fag: Indskoling – natur & teknologi

Mødested: Aftales ved bookingen

Antal elever: Max. 25

Varighed: 2-3 timer

Mødetid: Helst formiddag

Pris: Gratis

Yderligere information og booking: Tlf: 3013 6289 - eller gå ind på hjemmeside www.naturskolenbornholm.dk og benyt bookingfaciliteten.

Fredag d. 1. oktober 2021

Vilde dyr i skoven

Arrangør: NaturBornholm

Vi tager ud i bisonskoven på jagt efter Europas største pattedyr. Vi ser spor efter deres færden og ser hvad bisonlorten gemte. Naturvejlederen fortæller om dyrets robuste bygning, dens foretrukne føde og tilpasning til levested. Vi snakker om bisonflokkene i Almindingen, og om dyrenes rolle, som en del af skovens natur. Vi ser også på naturens sammenhænge i bisonskoven. Til sidst leger vi bisonlege og eleverne får et bisondiplom med bisonstempel.

Niveau og fag: Indskoling – natur & teknologi

Mødested: P-plads midt i bisonskoven på Chr. X. vej, 3720 Aakirkeby

Antal elever: Max. 28

Varighed: 2 lektioner

Mødetid: Aftales ved bookingen

Pris: Gratis

Yderlige informationer og booking: René Larsen Vilsholm, Rene.Vilsholm@naturbornholm.dk

Historiens vilde vingesus

Arrangør: Bornholms Rovfugleshow

Sammen med dyrepassereren ser I på fuglenes foder og lærer om dyrenes anatomi og udvikling. I skal selv finde ud af, hvordan sådan en krop fungerer og hvad organerne bruges til. Dernæst skal foderet bruges til at fodre rovfuglene, som I skal se flyve. I skal også hilse på krybdyrene, og sidst men ikke mindst finde ud af forskelle og ligheder på de mange dyrearter I har mødt.

Niveau og fag: Melletrin - natur & teknologi, anatomi, evolution

Mødested: Rovfugleshow, Lundsgårdsvej 4, 3700 Rønne.

Antal elever: Max. en årgang bemærk dog at antal elever styres af Corona restriktioner

Varighed: 2 timer

Mødetid: formiddag - aftales ved booking

Pris: Gratis

Yderligere information og booking: Skriv til info@bornholmsrovfugleshow.dk eller ring tlf: 9679 3037

Vild indeni

Arrangør: NaturBornholm

En meget praktisk workshop, hvor eleverne kommer til at dissekere et pattedyr – en mus – for at se på de mange organer, som et pattedyr har, og snakke om hvad deres funktioner er? Forløbet foregår i Naturværkstedet. Med udgangspunkt i elevernes egen viden om menneskets anatomi opsætter eleverne vide forventninger til, hvad der er i en mus. Under kyndig vejledning åbner de musen fra bugen og tager herefter organerne ud og sætter navn på. Der lægges især vægt på lunger, hjerte og fordøjelsessystemet. Til sidst diskuterer vi etik omkring aflivning og dissektion.

Niveau og fag: Melletrin – natur & teknologi

Mødested: NaturBornholm

Antal elever: Max. 28

Varighed: 2 lektioner

Mødetid: Kl. 8.30-10.00

Pris: Gratis

Yderlige informationer og booking: René Larsen Vilsholm, Rene.Vilsholm@naturbornholm.dk

Fredag d. 1. oktober 2021

Vild indeni

Arrangør: NaturBornholm

En meget praktisk workshop, hvor eleverne kommer til at dissekere et pattedyr – en mus – for at se på de mange organer, som et pattedyr har, og snakke om hvad deres funktioner er? Forløbet foregår i Naturværkstedet. Med udgangspunkt i elevernes egen viden om menneskets anatomi opsætter eleverne vide forventninger til, hvad der er i en mus. Under kyndig vejledning åbner de musen fra bugen og tager herefter organerne ud og sætter navn på. Der lægges især vægt på lunger, hjerte og fordøjelsessystemet. Til sidst diskuterer vi etik omkring aflivning og dissektion.

Niveau og fag: Melletrin – natur & teknologi

Mødested: NaturBornholm

Antal elever: Max. 28

Varighed: 2 lektioner

Mødetid: Kl. 10.30-12.00

Pris: Gratis

Yderlige informationer og booking: René Larsen Vilsholm, Rene.Vilsholm@naturbornholm.dk

Vildt spændende dyr

Arrangør: NaturBornholm

Naturvejlederen kommer på besøg og medbringer flere forskellige vildt spændende dyr. Sammen skal vi kigge nærmere på dem, og hvis I tør og har lyst måske endda holde dyrene. Vi snakker systematik, fødeemner, tilpasning til levested.

Niveau og fag: Melletrin – natur & teknologi

Mødested: På jeres skole

Antal elever: Max. 28

Varighed: 2 lektioner

Mødetid: Kl. 11.00-12.30

Pris: Gratis

Yderlige informationer og booking: René Larsen Vilsholm, Rene.Vilsholm@naturbornholm.dk

Vilde Christiansø – Danmarks østligste naturpark

Arrangør: Naturvejleder Louise Pescettini med støtte fra Peter Stange Jensen, Christiansøfarten.

Ertholmene er Danmarks østligste Naturpark. Her lander tusinde af fugle på træk. Øerne har deres helt unikke natur med paddesøer, sæler og særligt planteliv.

Som noget helt særligt, skal I møde og hjælpe 2 specialister indenfor ringmærkning af fugle. Hvilken betydning har det på vores viden om fugles træk fra syd til nord, forår og efterår? Hvilke fugle er det der besøger Christiansø og hvor længe bliver de?

Eleverne er aktivt deltagende, og vi vil i løbet af dagen lave øvelser og stille opgaver. Husk gerne kikkerter.

Niveau og Fag: 5. - 7.klasse – natur & teknologi og biologi

Mødested: Gudhjem havn med afgang kl. 10 og ankomst kl. 10.55 til Christians Ø. Hjemturen starter kl. 14.00 fra Christians Ø med hjemkomst kl. 14.55 på Gudhjem havn

Antal elever: Max. 25

Varighed: 3 timer

Mødetid: Senest Kl. 9.45 på Gudhjem havn

Pris: Både undervisning og turen til Chr. Ø er gratis

Yderligere information og booking: Louise Pescettini, tlf: 2232 2551 naturvejleder@christiansoe.dk

Fredag d. 1. oktober 2021

Plastikkens vilde historie på godt og på ondt

Arrangør: BOFA

På BOFA ser eleverne nærmere på plastikkens historie - dens fortræffeligheder og forfærdeligheder. Hvorfor er det så godt, at vi bruger plastik hele tiden, og hvad er ulemperne? Vi sorterer plastiktper og kigger på opbygningen af dem på molekylært plan. Vi ser på problemer og løsninger i lyset af cirkulær økonomi, herunder på plastikkens genanvendelse.

Niveau og fag: Melletrin – natur & teknologi - Udskoling – biologi, kemi og samfund

Mødested: BOFAs affaldstårn, Almegårdsvej 8, 3700 Rønne

Antal elever: Max. 28

Varighed: Ca. 2 -2½ timer

Mødetid: Formiddag og aftales ved booking

Pris: Gratis

Yderligere information og booking: Mail@bofa.dk, tlf: 5692 5500

Det magiske Bornholm – de underjordiske viser vej til skatten

Arrangør: Bornholms Middelaldercenter

I en verden der er vild og farlig har man brug for nogle beskyttere, og det havde middelalderens bornholmere gennem de underjordiske. Men man skulle stille sig godt med dem og behandle dem pænt. I løbet af turen afprøver eleverne selv nogle af de gamle magiske ritualer, der skulle beskytte bornholmerne i hverdagen og mod naturens luner. Men klassen hopper også ind i rollen som underjordiske. Sidst i forløbet vil børnene som forskere og journalister undersøge, hvad fortællingerne om de underjordiske kan give os af vigtig vild viden om fortiden.

Niveau og fag: Melletrin – historie og naturhistorie

Mødested: Ved indgangen til Bornholms Middelaldercenter, Stangevej 1, Østerlars 3760 Gudhjem

Antal elever: Max. 30

Varighed: 2 timer og I kan blive efterfølgende

Mødetid: Vi aftaler når I booker

Yderligere information og booking: Mette Hansen, mette@bornholmsmiddelaldercenter.dk 5649 8319

Eleverne må gerne medbringe mobiler/tablet til optagelser af små journalistiske indslag, som kan benyttes senere hjemme på skolen

Ålens vilde hemmeligheder og sexliv...

Oplægsholder: Åleforsker og Biolog Sune Riis Sørensen

Ålen har et helt særligt liv – et liv helt uden lige. I Danmark lever og vokser ålen, men den yngler ikke før den har taget turen halvvejs rundt om jorden til Sargassohavets mørke dyb... Men hvem fandt egentlig ud af alle disse vilde detaljer om ålen? Dette kommer I til at høre mere om, og I kommer til at høre om det fascinerende dyr ålen er, og om hvorfor ålen altid har været omgærdet af mystik. Engang fandtes den i selv de mindste vandhuller og dammen, og ålen har været én af de allermest eftertragtede fisk at spise. Ålen er i dag en truet art, og der forskes intenst i mange aspekter af ålens liv, især med det formål at kunne redde ålen og at opdrætte dem, så vi fortsat kan spise ål i fremtiden. Hvorfor er ålen så svær at redde og hvorfor har den stadig et vildt hemmeligt liv, som vi ikke kender til?.

Niveau: Melletrin og udskoling, natur & teknologi, biologi

Sted: På jeres skole

Antal elever: Gerne en årgang eller 2 klasser

Varighed: Ca. 1½-2 timer

Mødetid: Aftal tid, når I booker

Pris: Gratis

Yderligere information og booking: Ulla Didriksen, ulla.didriksen@brk.dk, tlf: 2033 5923

Fredag d. 1. oktober 2021

Historiens vilde vingesus

Arrangør: Bornholms Rovfugleshow

Sammen med dyrepasserer ser I på fuglenes foder og lærer om dyrenes anatomi og udvikling. I skal selv finde ud af, hvordan sådan en krop fungerer og hvad organerne bruges til. Dernæst skal foderet bruges til at fodre rovfuglene, som I skal se flyve. I skal også hilse på krybdyrene, og sidst men ikke mindst finde ud af forskelle og ligheder på de mange dyrearter I har mødt.

Niveau og fag: Udskoling - biologi, anatomi, evolution

Mødested: Rovfugleshow, Lundsgårdsvej 4, 3700 Rønne

Antal elever: Max. en årgang bemærk dog at antal elever styres af Corona restriktioner

Varighed: 2 timer

Mødetid: Omkring frokost - aftales ved booking

Pris: Gratis

Yderligere information og booking: Skriv til info@bornholmsrovfugleshow.dk eller ring tlf: 96793037

Det vilde klima

Arrangør: NaturBornholm

Verden står over for nogle nye udfordringer, som vi ikke kommer uden om at skulle finde en løsning på. Vi går tæt ind på energi i dette undervisningsoplæg og adskiller tingene i energiproduktion, energifordeling samt energiforbrug. Først ser vi på klimaforandringer gennem millioner af år, og så finder vi løsninger på nutidens klimaforandringer.

Niveau og fag: 6. klasse og Udskoling – natur & teknologi og biologi

Mødested: NaturBornholm

Antal elever: Max. 28

Varighed: 2 lektioner

Mødetid: 8.30 – 10.00

Pris: Gratis

Yderlige informationer og booking: René Larsen Vilsholm, Rene.Vilsholm@naturbornholm.dk

Det er vildt at smage på rent vand - besøg et vandværk

Arrangør: Bornholms Energi & Forsyning

Vandværker på Bornholm leverer drikkevand af en god kvalitet, og der føres løbende kontrol med vandkvaliteten.

Bornholms Energi & Forsyning er ikke ene om at sørge for rent vand, men i samarbejde med flere, private vandværker får bornholmerne døgnet rundt rigeligt med rent vand i vandhanen, i bruseren, i vandslangen, i fabrikshallen osv. Kom med på en rundtur på jeres lokale vandværk og mød fagfolk, der lægger op til en dialogbaseret rundvisning. Jo flere spørgsmål eleverne har til rent drikkevand desto bedre bliver snakken.

Fag: Udskolingen – biologi, fysik og kemi

Mødested: Efter aftale - vælg det vandværk der ligger nærmest jeres skole

Varighed og mødetid: Ca. 1½ time og efter aftale

Pris: Gratis

Antal elever: Op til 15 elever kræves min. 1 lærer – mellem 15 og max. 28 elever kræves der 2 lærere

Yderligere information og booking: Bookes senest 14 dage før besøg. Per Hald, ph@beof.dk tlf: 6026 2427

Fredag d. 1. oktober 2021

Vildt mange arter

Arrangør: NaturBornholm

Den europæiske bison er Europas største landlevende planteæder. Eleverne registrerer tydelige spor efter bisonflokkens aktiviteter og vi snakker om de store dyrs vigtige rolle i naturen som "naturentreprenører". Eleverne skal sammenligne biodiversiteten forskellige steder i skoven. Eleverne bliver bedt om at komme med nogle bud på, hvordan skoven vil se ud i år 2050, med og uden bison.

Niveau og fag: 6. klasse og Udskoling – natur & teknologi og biologi

Mødested: P-plads midt i bisonskoven på Chr. X. vej, 3720 Aakirkeby

Antal elever: Max. 28

Varighed: 2 lektioner

Mødetid:

Pris: Gratis

Yderlige informationer og booking: René Larsen Vilsholm, Rene.Vilsholm@naturbornholm.dk

Det vilde klima

Arrangør: NaturBornholm

Verden står over for nogle nye udfordringer, som vi ikke kommer uden om at skulle finde en løsning på. Vi går tæt ind på energi i dette undervisningsoplæg og adskiller tingene i energiproduktion, energifordeling samt energiforbrug. Først ser vi på klimaforandringer gennem millioner af år, og så finder vi løsninger på nutidens klimaforandringer.

Niveau og fag: 6. klasse og Udskoling – natur & teknologi og biologi

Mødested: NaturBornholm

Antal elever: Max. 28

Varighed og mødetid: 2 lektioner, kl. 10.30- 12.00

Pris: Gratis

Yderlige informationer og booking: René Larsen Vilsholm, Rene.Vilsholm@naturbornholm.dk

Bioblitz i Østersøen

Arrangør: ivandet, Tejn

Klassen vil i samarbejde med ivandet og særligt indbudte eksperter undersøge livet i Østersøen. Vi bliver sammen klogere på hvilke arter, der egentligt lever i verdens største brakhav omkring Bornholm.

Workshoppen lægger op til at diskutere biodiversiteten i Østersøen.

Niveau og Fag: Udskoling - biologi

Mødested: Tejn Havn

Antal elever: Max. 28

Varighed og mødetid: Ca. 2 timer. Aftales ved bookingen, gerne tidlig formiddag

Yderligere information og booking: Marie Helene Birk, miller@ivandet.dk, tlf: 5150 0161

Fredag d. 1. oktober 2021

På tur i Døndalen

Arrangør: Ole Holm Pedersen, skovfoged i BRK

Døndalen dækker et areal på 37 ha., hvoraf ca. 1/3 er udlagt som urørt skov. Det sikrer et rigt dyreliv samt planteflora og en høj biodiversitet. Døndalen blev i 1975 fredet, og er i dag ejet af Danmarks Naturfond.

På turen ind i den store vilde sprækkedal ser vi på urørt skov, på sjældne træer, vandløb og invasive arter. Måske slutter vi af med en lille konkurrence om at finde flest arter

Niveau og Fag: Udskoling – biologi

Mødested: Døndalens P-plads (Bus 1 og 2 kører forbi Døndalen)

Antal elever: Max. 28

Varighed: Ca. 2 timer

Mødetid: Aftales

Yderligere information og booking: Ole Holm Pedersen, ole.holm.pedersen@brk.dk, 5692 2056

Bioblitz i Østersøen

Arrangør: ivandet, Tejn

Klassen vil i samarbejde med ivandet og særligt indbudte eksperter undersøge livet i Østersøen. Vi bliver sammen klogere på hvilke arter, der egentligt lever i verdens største brakhav omkring Bornholm.

Workshoppen lægger op til at diskutere biodiversiteten i Østersøen.

Niveau og Fag: Udskoling - biologi

Mødested: Tejn Havn

Antal elever: Max. 28

Varighed: Ca. 2 timer

Mødetid: Aftales ved bookingen, gerne omkring frokost

Yderligere information og booking: Marie Helene Birk, miller@ivandet.dk, tlf: 5150 0161